

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 10 кастрычнік 1954

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Свінарка калгаса імя Будзённага Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці А. І. Гацкевіч за 7 месяцаў гэтага года выпрацавала 403 працадні і атрымала толькі авансам 359 кг жыта, 204 кг пшаніцы, 61 кг проса, 41 кг грэчкі, 73 кг гуркоў, 1564 рублі грашыма і за адкорм свіней — двух парасят вагой па 19 кг. На здымку: А. І. Гацкевіч (злева) атрымлівае авансам збожжа.
Фото В. Германа
(Фотахроніка БелТА).

5038
17-55 8035

Праца-сэнс нашага жыцця

НЯДАЎНА ў нашай рэспубліцы пабывала дэлегацыя жанчын Англіі, якая гасціла ў Совецкім Саюзе па запрашэнню Антыфашысцкага камітэта савецкіх жанчын. Яны ведалі па фатаграфіях, якім быў Мінск пасля выгнання фашысцкіх захопнікаў. Нямала чулі яны аб пасляваенным адраджэнні рэспублікі. Але тое, што госці ўбачылі, намнога перавысіла іх чаканні.

— Як можна за такі кароткі час столькі пабудаваць? — здзіўляліся яны.

Гэтаму здзіўляюцца не толькі англійскія госці. Многія замежныя дэлегацыі, якія пабывалі за апошнія гады ў нашай рэспубліцы, у адзін голас заяўлялі, што тое, што яны ўбачылі ў нас, напамінае казку, што больш працавітых людзей, чым у Совецкім Саюзе, яны нідзе не сустракалі.

І гэта сапраўды так. За 37 год пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі савецкія людзі пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі сваёй самаадданай працай ператварылі савецкую сацыялістычную дзяржаву ў самую магутную дзяржаву ў свеце. Савецкі чалавек не ўяўляе свайго жыцця без працы, бо добра ведае, што ў нашай краіне няма эксплуатацыі чалавека чалавекам, што становішча чалавека ў грамадстве ў нас залежыць толькі ад яго асабістай працы і здольнасцей.

На Гродзенскай абутковай фабрыцы № 1 не знойдзеш, бадай, такога чалавека, які не ведаў-бы Тацяны Міхайлаўны Каваль. І стары рабочы, які шмат бачыў на сваім вяку, і маладая работніца, толькі яшчэ пераступіўшая парог фабрыкі, аднолькава цёпла адзваляюцца аб Тацяне Міхайлаўне. Што-ж зрабіла настолькі вядомым яе імя, чым заслужыла яна такую вялікую павагу?

З сакавіка 1950 года працуе тав. Каваль раскройшчыцай тэкстылю ў закройным цэху. У гэтай, здавалася-б, звычайнай рабоце скромная савецкая працаўніца знайшла сваё сапраўднае прызначэнне. Эканомячы кожную хвіліну рабочага часу, яна з дня ў дзень лавышае прадукцыйнасць працы, выконваючы план на 150 працэнтаў пры высокай якасці прадукцыі.

Тацяна Міхайлаўна — брыгадзір перадавой брыгады закройшчыкаў. Работніцы вучацца ў яе ўменню і старанню. За поўгода брыгада сэканоміла 165 тысяч квадратных дэцыметраў тэкстылю, з іх 65 тысяч сама Тацяна Міхайлаўна.

Тав. Каваль вучыць брыгаду рацыянальна скарыстоўваць матэрыял, павышаць прадукцыйнасць працы. У брыгадзе няма ніводнай работніцы, якая не выконвала-б нормы выпрацоўкі. Іменна праца, скромная і самаадданая, прынесла славу простае работніцы. Тройчы яна ўзнагароджана ганаровымі граматамі, не раз яе імя заносілася на фабрычную і абласную Дошкі гонару.

Новыя сацыялістычныя абавязацельствы ўзяла брыгада зараз, імкнучыся дастойна сустрэць вялікае свята — 37 гадавіну Кастрычніка.

Савецкія людзі добра ведаюць, што сваёй працай

яны яшчэ больш умацоўваюць родную айчыну. Усё шырэй і шырэй разгортваецца ў рэспубліцы саборніцтва за датэрміновае выкананне народнагаспадарчага плана 1954 года, за палепшанне якасці прадукцыі і павышэнне прадукцыйнасці працы.

У першым поўгоддзі Мінская швейная фабрыка імя Крупскай не выканала плана. На фабрыцы было шмат непаладак і важнейшая з іх — штурмаўшчына, работа рыўкамі. Новы дырэктар фабрыкі, інжынер О. Е. Манторав, разам з партыйнай арганізацыяй, мабілізавала калектыў на ліквідацыю прарыву. І першыя поспехі ўжо ў наяўнасці. Улічыўшы свае магчымасці, рабочыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі фабрыкі абавязаліся да канца года выпусціць на 9 мільёнаў рублёў прадукцыі звыш плана. У калектыве разгарнулася саборніцтва за выкананне гэтага абавязацельства. На першае месца выйшаў цэх № 3, дзе начальнікам Галіна Антонаўна Ляткоўская. У мінулым месяцы цэх выканаў план пашыву жаночых і школьных сукенак на 115 працэнтаў і заваяваў пераходны Чырвоны сцяг.

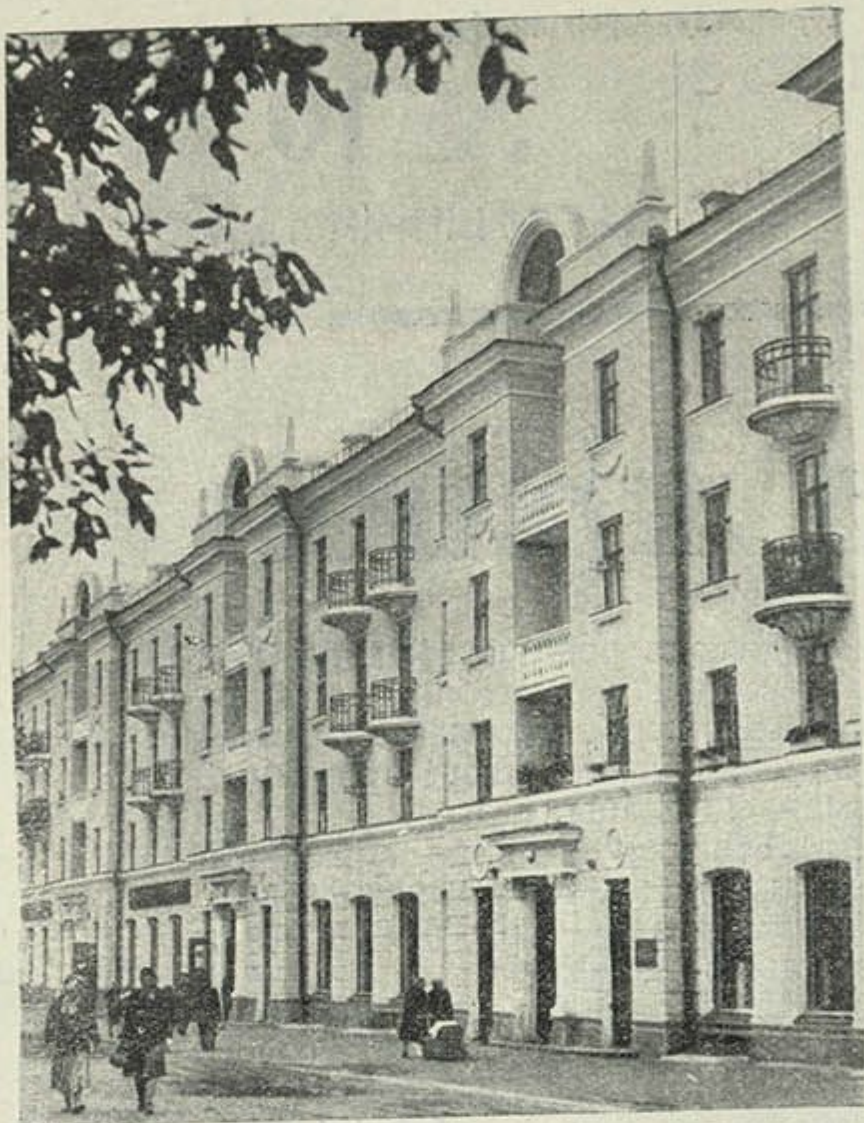
1954 год — асаблівы для калгаснай вёскі. Гістарычныя рашэнні партыі і ўрада, велізарная дапамога, аказаная сельскай гаспадарцы высокакваліфікаванымі спецыялістамі, магутнай тэхнікай і ўсім неабходным, выклікалі велізарны палітычны і працоўны ўздым у працаўнікоў сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. У калгасах і саўгасах рэспублікі ўсё ярчэй разгараюцца агні сацыялістычнага саборніцтва за паспяховае завяршэнне сельскагаспадарчага года, за забеспячэнне сытай і цёплай зімоўкі жывёле.

У гэтыя гарачыя дні на вёсцы асабліва вялікую ролю адыгрываюць жанчыны. І на капанні бульбы, і на апрацоўцы лёну, і на фермах — усюды многія з іх паказваюць выдатныя ўзоры ў рабоце. Але ёсць у нас, нажалі, і такія факты, калі ў самы разгар работ калгасніцы спяшаюцца не на поле, а на рынак або ў лес па грыбы.

Толькі сумленная праца можа забяспечыць замочнае жыццё калгаснікаў. 150 пудоў жыта і пшаніцы авансам атрымала Ульяна Ткачэнка — калгасніца арцелі «Большэвік» Самахвалавіцкага сельсавета Мінскага раёна. Гонар і слава ёй за гэта!

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад выпрацавалі праграму крутога ўздыму нашай прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Усё ідзе да таго, што ў нашай краіне хутка будуць у поўным дастатку самыя лепшыя, самыя прыгожыя тканіны, самыя добрыя і прыгожыя абутак, найлепшыя прадметы хатняга ўжытку. Хутка, вельмі хутка ў нас будзе поўнае багацце і сельскагаспадарчых прадуктаў. Няхай-жа праца жанчын нашай рэспублікі дапаможа ў выкананні гэтай праграмы партыі і ўрада.

Дзе-б ты ні працавала, дарагая наша чытачка, працуй з аганьком, з творчым натхненнем. Памятай, што ўсякая работа ў нашай краіне аднолькава неабходная і пачэсная. Праца з'яўляецца сэнсам усяго нашага жыцця, крыніцай нашага шчасця.

Жылы дом завода «Гомсельмаш»
на Комсомольской вуліцы.

Работніцы першага механічнага цэха — сям'я Шаманец. Злева направа: маці Соф'я Рыгораўна — падсобніца, токар Вера, токар Мар'я і свідравальшчыца Зінаіда.

БУДАЎНІКІ МАШЫН

2

Электразваршчыца другога зборачнага цэха Раіса Казлова.

НІХТО з наведвальнікаў Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі не можа абыякава прайсці міма павільёна «Механізацыя і электрыфікацыя сельскай гаспадаркі». Адны, не хаваючы захаплення, падоўгу любуюцца магутным самазвалам Мінскага аўтазавода; другія аддаюць належную пахвалу стваральнікам і будаўнікам камбайнаў, трактараў; трэціх цікавяць саломасіласарэзкі і ільнотрапалкі, на якіх стаіць марка «Гомсельмаш».

«Гомсельмаш», пабудаваны ў гады першых пяцігодак, стаў адным з буйнейшых прадпрыемстваў сельскагаспадарчага машынабудавання.

Завод няспынна расце. Растуць і яго людзі, распыраецца і паляпшаецца вытворчасць, ствараюцца новыя машыны. За 1953 год завод выпусціў машын у 3,8 раза больш, чым у 1949 годзе.

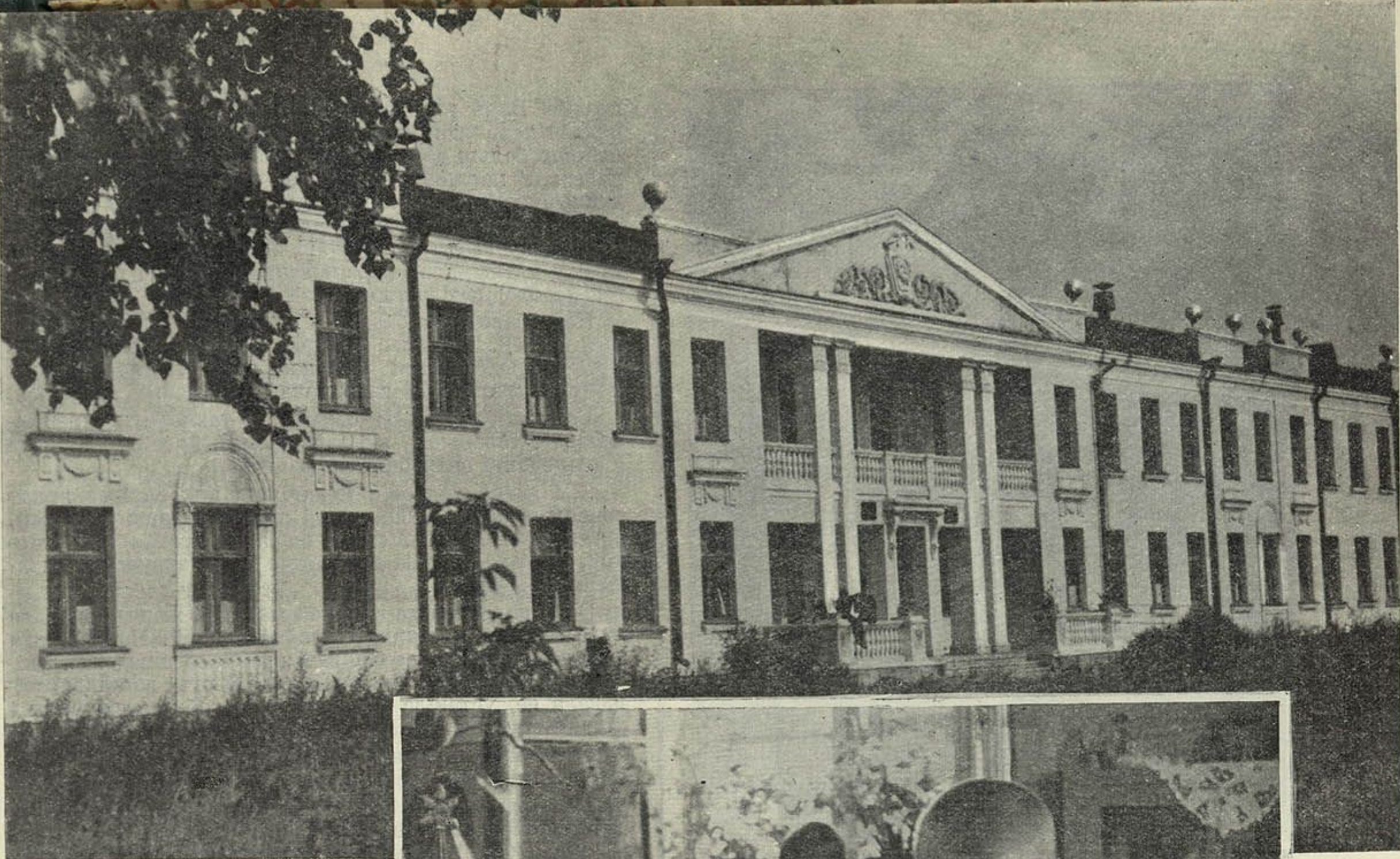
Група жывёлаводак аглядае корманарыхтоўчы камбайн.

— Найлепшы памочнік у нашай рабоце! — гавораць свінаркі з Браншчыны.

Разумнымі і карыснымі машынамі называюць калгаснікі стагакід, валакушу вытворчасці «Гомсельмаш».

Гомельскі завод сельскагаспадарчых машын заслужана зацверджаны ўдзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі. На яго стэндзе — чатыры вялікія партрэты: дэпутата Вярхоўнага Савета СССР начальніка цэха В. Нарбутовіча, слесара Л. Караткевіча, каваля П. Лосева і тэхніка-тэхнолага В. Волкавай.

Валя Волкава — маладая дзяўчына з прыемнай усмешкай, не адметная нічым асаблівым. Толькі вочы гавораць пра дапытлівы розум, пра непахіснасць і цвёрдасць характару. І да яе — будаўніка карысных машын — звяртаюцца са словамі падзякі працаўнікі калгасных палёў.

Новы будынак поліклінікі ў завод-
скім пасёлку.

* * *

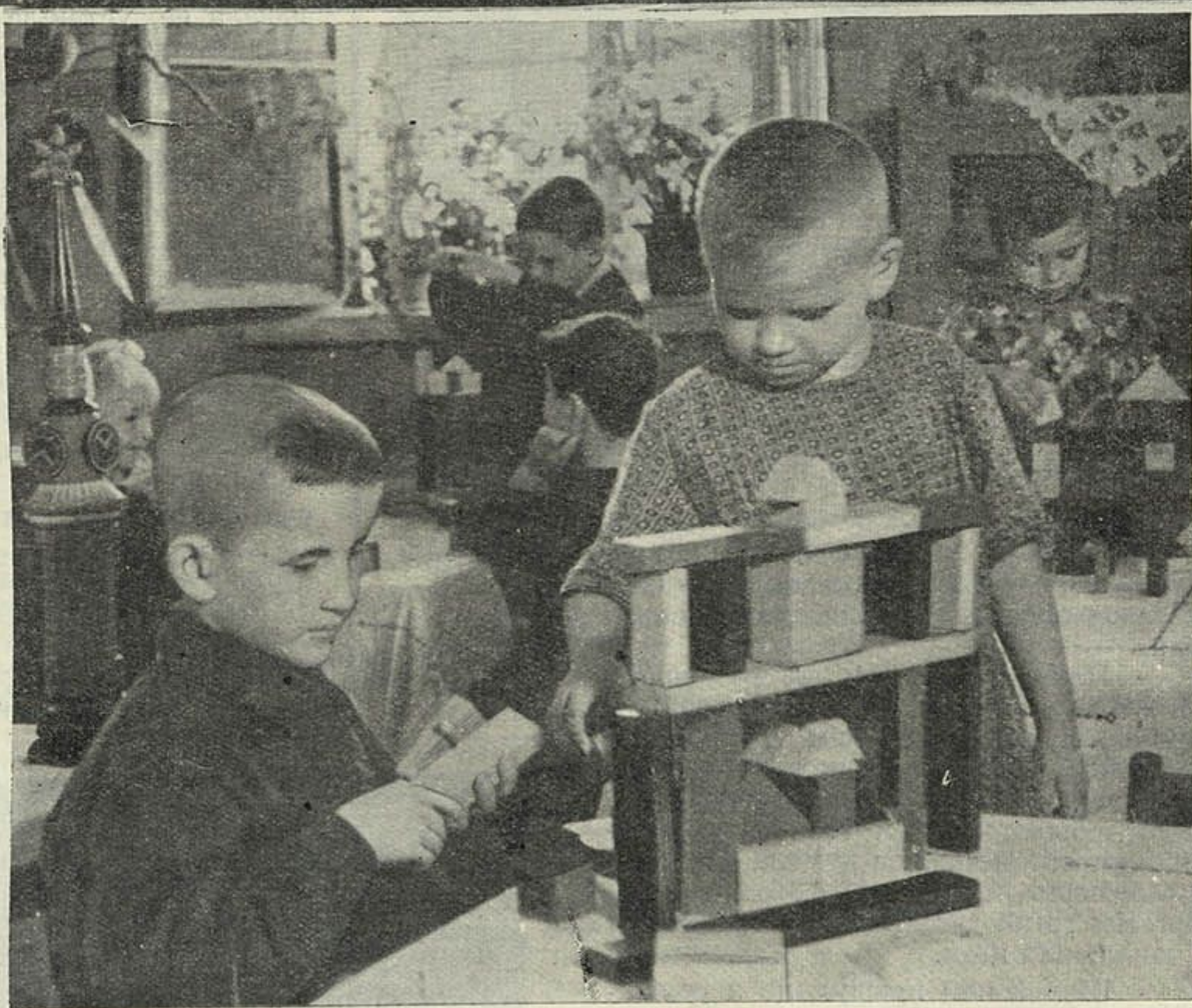
Мы на тэрыторыі «Гомсель-
маша». Перш за ўсё нас здзіўляе
багацце кветак. Па-асенняму яр-
кія астры, цыніі, вяргіні, поў-
днёвыя агністыя канны ўпры-
гожваюць клумбы і сцэжкі. Між-
волі з павагай думаеш пра кла-
патлівыя рукі, якія з такой лю-
боўю стварылі гэты цудоўны
сад.

У кабінёце начальніка цэха
таксама шмат кветак. Пётр
Емельянавіч Цімашэнка — ста-
ры кадравік машынабудаўнічай
прамысловасці. Доўга працаваў
ён на Свердлоўскім заводзе, а
пасля арміі працуе на «Гомсель-
машы». Яго цэх займае вядучае
месца.

Пётр Емельянавіч гаворыць
з мяккім украінскім акцэнтам.
У яго скупых словах адчуваец-
ца любоў да свайго калектыву.
Цёпла адзваецца аб Валі Волкавай:

— Валя прыйшла да нас як памочнік майстра.
Потым майстрам яе паставілі. Здоўная дзяўчына,
работу любіць, умее з людзьмі жыць. Пры яе актыў-
ным удзеле цэх асвоіў саломасіласарэзку, малатарню,
зернесушылку, валакушу, ільнотрапалку, кудзеле-
прыгатавальнік і іншыя машыны.

У той час, аб якім успомніў Пётр Емельянавіч,
Валя працавала ўжо тэхнолагам. Былі гэта цяжкія
дні. Цэх асвойваў рад новых машын. Кваліфікаваных

Для дзяцей рабочых пры заводзе ёсць дзіцячы сад на 100 месц. Нядаўна дзеці вярнуліся
з дачы, дзе прабывалі ўсё лета. Яны добра паправіліся, загарэлі. На здымку: Выхаванцы
старэйшай групы Шура Аднаколаў і Люся Багенкава.

рабочых амаль не было. Усё навічкі ў фрэзернай, та-
карнай справе. Валі разам з майстрамі прыходзілася
навучаць літаральна кожнага рабочага. Гадзінамі
прастойвала яна за станкамі, перш чым цэх пачаў
выпускаць патрэбныя дэталі.

Гэтую высокую зграбную дзяўчыну ў чорным ха-
лаце рабочыя прывыклі заўжды бачыць у цэху. Яна
і зараз шмат працуе з людзьмі. Сочыць за выканан-
нем правіл тэхналогіі, за якасцю дэталяў. На яе аба-
вязку ляжыць і распрацоўка тэхналагічнага працэсу

Старшы тэхнолаг першага механічнага цэха завода «Гомсельмаш», удзельніца Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі комсамолка Валянціна Волкава.

для новых вырабаў, аснашчэнне цэха інструментам, укараненне перадавых метадаў працы. Але ў Валі добрыя арганізатарскія здольнасці, веды, працавітасць.

Неяк паўстала пытанне аб палепшанні тэхналогіі апрацоўкі роліка для стагакіда.

— Учора мы зноў недадалі шмат ролікаў, — заявіў на нарадзе начальнік цэха. — З-за іх завод зрывае план выпуску стагакіда.

— Цяжка выканаць гэтае заданне, — заўважыў адзін з майстроў: — ролік блукае па ўсім цэху. Пакуль яго апрацуюць, дык раз дзесяць перавязуць з канца ў канец корпуса.

Гэта было дакорам тэхнолагу. Валя яшчэ раней настойліва думала над тым, як павысіць прадукцыйнасць працы па выпуску гэтай дэталі. Яна затрымалася ў начальніка цэха.

— Што-ж нам прыдумаць з ролікамі, Пётр Емельянавіч? — спытала яна.

— Я даўно над гэтым думаю, Валя. Лепшага выхаду няма, як сабраць станкі, каб можна было апрацоўваць ролікі ў адзін патак.

Такая-ж думка прыходзіла ў галаву і Валі, але яе палохала вялікая работа па перасоўцы і мантажу станкоў на новым месцы. Пачуўшы пацверджанне сваёй здагадкі, Валя ўзрадавалася:

— Добра, я падрыхтую чарцяжы: пакажу, як цяпер дэталі праходзіць па цэху і як гэта будзе выглядаць пры патоку.

Праз некалькі дзён майстры цэха і начальнікі змен разглядалі новы

праект. Валя разам з механікам М. Прыходзька занялася перапланіроўкай. На перастаноўку станкоў пайшло больш двух тыдняў, затое вынікі былі дасканалыя. У першы-ж дзень работы патачнай лініі прадукцыйнасць на апрацоўцы роліка вырасла ўдвая, а ў далейшым павялічылася да двух з палавінай раз. Цэх пачаў выпускаць ролікі звыш плана, што дало заводу магчымасць перавыканаць заданне па вырабу так неабходных для сельскай гаспадаркі стагакідаў.

Неўзабаве патрабавалася павялічыць выпуск запасных частак. Тэхнолаг Волкава рашуча выказалася за арганізацыю другой патачнай лініі. Па яе чарцяжу мантаж патоку быў закончаны ў сціслыя тэрміны.

Рабочыя прывыклі бачыць у тэхнолагу спрактыкаванага таварыша, які заўсёды прыйдзе на дапамогу ў авалоданні патрэбнай аперацыяй.

...У яснае надвор'е механічны цэх залівае яркае сонечнае святло. Усе станкі здаюцца тады зграбней, навей. У канцы цэха стаіць шэраг свідравальных станкоў. За імі — адны дзяўчаты. Так і завуць іх «дзявочай брыгадай».

Валя падышла да высокай маладой жанчыны. У яе рухах і ўсёй постаці адчуваўся спакой. Паправіўшы пасму бялых валасоў, што выбілася з-пад касынікі, свідравальшчыца ўпэўнена ўзяла ў рукі дэталі, замацавала яе, уставіла ў патрон патрэбны свердзел і ўключыла станок. Пачуўся роўны рэжучы гук металу.

Работніца ветліва ўсміхнулася, убачыўшы Валянціну Дзімітраўну.

— Прывітанне. Што ад мяне патрэбна? Хіба новую дэталі падкінуць хочаце?

Зіна зняла гатовую дэталі і падала тэхнолагу. Валя вымерыла адтуліны і сказала:

— Маладзец! А памятаеш, як хвалявалася, калі асвойвалі расточку корпуса шарніра да стагакіда?

— Дэталі была складанай. Але звывклася. Справа пайшла, як навучылася падбіраць свярдзелкі ды правільна ўстаўляць дэталі.

Валя намерылася адысці, але Зіна спыніла:

— Да нас яшчэ адна Шаманец прыйшла — меншая сястрыца стала за такарны станок.

— Чаму не за свідравальны?

У тэхнічнай бібліятэцы завода звыш 5 тысяч кніг. На здымку: У читальнай зале бібліятэкі. На пярэднім плане — начальнік вымяральной лабараторыі Кацярына Картышава. Фото М. Мінковіча.

— Ды Маруся абрала Верыну спецыяльнасць.

...У абедзенны перапынак каля такарнага станка сабралася сям'я Шаманец: маці Соф'я Рыгораўна і тры яе дачкі — Зіна, Вера і Маруся.

Колькі радасці ў вачах Марусі! Ёй толькі семнаццаць год, а ўжо токар. І няўцям дзяўчыне, як цяжка было раней набыць спецыяльнасць, колькі работніца павінна была заплаціць майстру за тое, каб навучыў працаваць на станку. Вось маці яе засталася малапісьменнай, так і не авалодала майстэрствам. Бацьку Маруся мала памятае. Ён шукаў лёгкага жыцця і пакінуў сям'ю з чатырма дзецьмі. Гады былі цяжкія, пасляваенныя. Старэйшай, Зіне, споўнілася шаснаццаць год, а Таліку толькі тры. Маці дзяліла з дзецьмі апошні кавалак хлеба, збірала Веру ў школу, купляла кніжкі для Марусі і Таліка.

Мінула дзесяць год. Павырасталі дзеці. Усе дочки працуюць на «Гомсельмашы». Талік ходзіць у сёмы клас. Маладзеюць матчыны вочы, калі яна глядзіць на сваіх дзяцей.

— А зараз, калі паставіла дзяцей на ногі, — гаворыць Соф'я Рыгораўна, — бацька наш дадому просіцца. Доўга я не адказвала на яго лісты, ды нарэшце вырашыла — хай прыежджае. Маруся і Талік зусім не памятаюць яго, а хочуць, каб у іх, як і ва ўсіх, бацька быў.

Сям'я Шаманец карыстаецца добраю славай. На цэхавай Дошцы гонару — імя свідравальшчыцы Зіны Шаманец, якая выконвае норму на 250 працэнтаў і трымае першынство ў спаборніцтве.

Нядаўна ў цэху выйшла «Маланка»: «Працуйце, як токар Вера Шаманец! Яна штодня апрацоўвае 180 дэталяў для стагакідаў пры норме 60».

Вера асвоіла метад наватара краіны токара Куйбышэўскага завода Колесава. Карыстаючыся камбінаваным разцом, яна пачала выконваць адначасова тры аперацыі.

— Яна ў нас адна з першых скораснікаў. Хлопцы за ёю не могуць угнацца, — паясняе майстар цэха.

Маруся першы месяц працуе самастойна. Але ўжо прылаўчылася добра апрацоўваць дэталі. Яе поспехам рады маці і сёстры.

— Глядзі-ж, не пасаром нашу фамілію! — гавораць яны Марусі.

Сярод перадавікоў механічнага цэха многа дзяўчат. Фрэзероўшчыца Аня Жураўлёва, токар М. Карасёва, фрэзероўшчыца К. Лукоўская, свідравальшчыца Н. Лапіцкая і іншыя работніцы дапамагаюць калектыву цэха ў выкананні плана.

Першы механічны спаборнічае з другім зборачным. Пераходны Чырвоны сцяг у другім квартале быў за калектывам механічнага цэха.

— Абавязкова зайдзіце да нашых «сапернікаў» — у зборачны, — раіць нам Пётр Емельянавіч. — У іх таксама нямала добрых работнікаў.

У зборачным лепшымі электразваршчыцамі лічацца Мар'я Шлома і Рая Казлова. Яны могуць зварваць любую дэталю. Ніхто не дае такога роўнага шва, як яны.

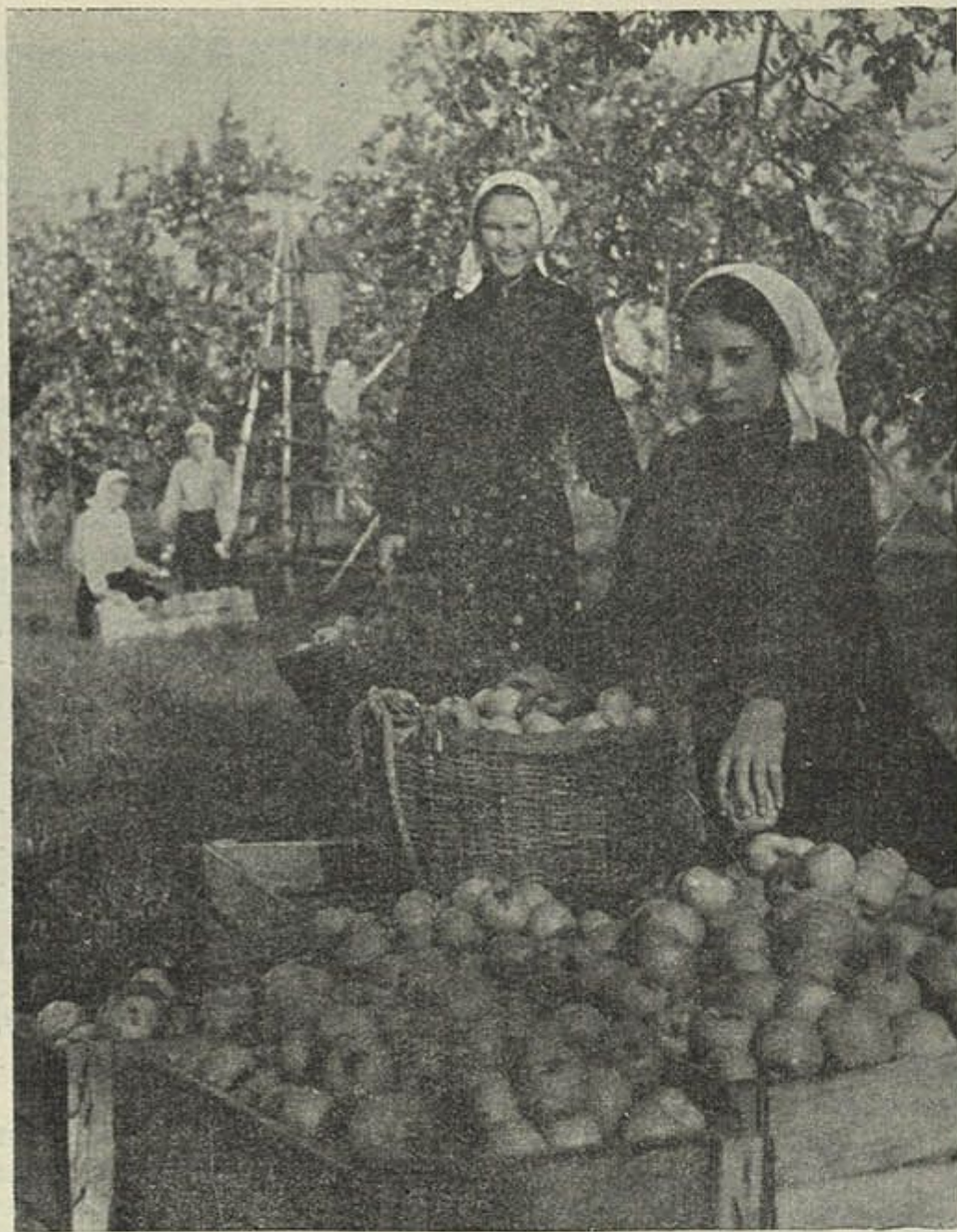
На аўтазварцы вылучаюцца Ніна Сакалова і Дуся Ераміцкая. Пры высокай якасці зваркі яны выконваюць больш двух норм за змену.

У заводскую Кнігу гонару з года ў год заносзяцца імёны лепшых будаўнікоў машын. Сярод лепшых нямала жанчын.

Неаданімую карысць прыносяць машыны «Гомсельмаша», якія працуюць зараз на палях краіны. Калгаснікі адзваваюцца аб іх з вялікай удзячнасцю.

І не дзіва, што так шматлюдна ў павільёне Механізацыі, што з такой павагай разглядаюць калгаснікі вынікі працы перадавых людзей «Гомсельмаша» і шлюць будаўнікам разумных машын сваё вялікае дзякуй.

Н. СЯРГЕЕВА

У адным з буйнейшых плодагародных саўгасаў рэспублікі «Брылёва» ідзе збор багатага ўраджаю яблыкаў. Першыя партыі яблыкаў адгружаны ў Ленінград, Мурманск, Маскву. На здымку: збор яблыкаў у саўгасе «Брылёва» Гомельскага раёна.

Фото А. Лукашова
(Фотахроніка БелТА)

НА ВЫСТАЎЦЫ Я НАВУЧЫЛАСЯ МНОГАМУ

У СЕСАЮЗНАЯ сельскагаспадарчая выстаўка — сапраўдная школа перадавога вопыту.

Глядзіш на палацы-павільёны, знаёмішся з дасягненнямі нашай соцыялістычнай гаспадаркі — і сэрца ахапляе вялікая радасць і гордасць за сваю Радзіму.

Як звенявая, я асабліва цікавілася вырошчваннем высокіх ураджаяў лёну, бо наш калгас за апошнія гады значна павялічыў вытворчасць гэтай культуры.

Звяно маё працавала ўпарта. Сяўбу правялі своєчасова, па ўгноенай глебе, старанна даглядалі пасевы. Своєчасова расцвялілі саломку. Ураджай атрымаўся нядрэнны. Аднак гэта толькі пачатак. Усе члены майго звяна змагаюцца за права ўдзельнічаць ва Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў 1955 годзе.

Я пабывала ў павільёне «Лён, каноплі і іншыя лубяныя культуры». Слухаючы экскурсаводаў і майстроў высокіх ураджаяў, аб многім даведалася. Тут я бачыла абагулены і добра ілюстраваны вопыт перадавікоў. Мяне зацікавілі паказчыкі калгасаў імя Варашылава і «Зара кунізму» Любчанскага раёна ў беларускім павільёне. З кожнага гектара пасеваў лёну яны атрымалі звыш 24 — 25 тысяч рублёў прыбытку.

Наш калгас мае невычэрпныя магчымасці для крутога ўздыму ўсіх галін сваёй гаспадаркі. Трэба толькі поўнасцю выкарыстаць іх.

Усё, што мне давялося на выстаўцы бачыць сваімі вачыма, аб чым я даведалася з расказаў перадавікоў-ільнаводаў, дапаможа ў маёй рабоце.

Галіна ПРАЦКЕВІЧ

Калгас імя Калініна Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці.

ДА НОВЫХ ПОСПЕХАЎ

ТРЫ гады я працую цялятніцай. Выгадала 125 цялят і без падзяжу. Летась атрымала адно цяля, як дадатковую аплату.

Сёлета гадую 35 цялят. Яны ў мяне добра ўкормлены.

Загадчык нашай фермы Гарбачук Нікалай Іванавіч добра ведае сваю справу і шмат мне дапамагае.

Мне выпаў вялікі гонар — наведаць Усесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку. Нас добра сустрэлі. На аўтобусе я праехала амаль усю Маскву. Бачыла Чырвоную плошчу, маўзалеі, высотныя будынкі. Наша прыгажуня-Масква пакінула незабыўнае ўражанне!

Але яшчэ большыя цуды ўбачыла я на выстаўцы. Колькі тут хараства! Колькі сабрана багацця! Паказана ўсё лепшае, што мае кожны з народаў нашай Радзімы.

Больш за ўсё мяне зацікавіў павільён «Жывёлагадоўля». Тут я бачыла розныя пароды жывёлы, цялят з кастрамскага саўгаса «Караваева». Там цяляты прыбываюць у суткі на адзін кілограм. Добра выглядаюць цяляты і халмагорскай пароды.

Я сустрэлася з майстрамі жывёлагадоўлі. Даярка калгаса «Сцяг комунізма» Давід-Гарадоцкага раёна Соф'я Машлякевіч расказала, як поіць і корміць цялят. Спадабалася мне і механізацыя на жывёлагадоўчых фермах.

Вярнуўшыся з Масквы, я расказала нашым калгаснікам аб тым, як развіваецца і расце наша грамадская жывёлагадоўля.

Прыкладу ўсе свае сілы, каб пераняць багаты вопыт перадавікоў, паказаны на выстаўцы, каб у наступным годзе зноў стаць яе ўдзельнікам.

Мар'я СІНЮТА,
цялятніца калгаса імя Жданова
Антопальскага раёна Брэсцкай вобласці.

ПАСЛЯ ВЫСТАЎКІ

У КАЛГАСЕ імя Валадарскага з нецярплівасцю чакалі, калі вернуцца з выстаўкі старшыня праўлення Іван Баразна і даярка Вера Брант. Хоць паехалі яны як экскурсантаў, але ведалі даяркі, што Вера Аляксандраўна везла туды і іх агульную мару: пераняць усё лепшае, каб на будучы год самім стаць удзельнікамі выстаўкі.

На агульным сходзе калгаснікаў Вера Брант зрабіла даклад: «Па прыкладу перадавікоў павысім малочную прадукцыйнасць жывёлы». І тады-ж калгаснікі вырашылі перабудаваць работу на фермах.

Брыгадзіры паляводчых брыгад разам са спецыялістамі пачалі клапаціцца аб стварэнні пры фермах зялёнага канвееру.

А Мар'я Сушко не без гонару расказвала сяброўкам:

— Убачыце, бабаныкі, якія справы пойдучы у нас! Кармавы рацыён мяняем: па 700 грамаў жытняй мукі!

Праўда, выдзеліць па 20 цэнтнераў бульбы на карову калгас яшчэ не меў магчымасці. Але налета пасевы бульбы значна пашырацца. А галоўнае — старшыня дазволіў удвая павысіць норму бульбы ў рацыёне.

Пасля дакладу Веры Аляксандраўны калгаснікі пачалі настойліва змагацца за нарыхтоўку для кожнай каровы не менш 5 — 6 тон сіласу. Тэрмінова па-

будавалі яшчэ чатыры сіласныя ямы. Няспынна працуе сіласарэзка. Ямы запаўняюцца кукурузай, бульбоўнікам, быльнягом.

Вера Брант цярпліва вучыць даярак працаваць па прыкладу перадавых жывёлаводаў краіны — даярак кастрамскага калгаса «ХІІ Кастрычнік».

— Перад даеннем зрабі лёгкі масаж вымені. Сярод дойкі — паўтары, а канчаючы дойку, зрабі глыбокі масаж. Найбольш тлустае малако атрымаеш ад дадойвання.

Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка. На здымку: Экскурсантаў Узбекскай і Туркменскай ССР на пляцоўцы павільёна Механізацыі і электрыфікацыі знаёмяцца з 25-тонным самазавалам Мінскага аўтазавода.

Фото Ул. Кітаса.

Вера Брант разам з даяркамі Людмілай Снісар, Наталляй Скуратовіч, Вольгай Брант і Мар'яй Сушко яшчэ з пачатку года паставілі мэту — дабіцца па 2000 літраў малака ад каровы. Пасля прыезду Веры Аляксандраўны з выстаўкі яны палічылі гэтую лічбу недастатковай і сталі змагацца за новую — 2500 літраў.

На 1 верасня Вера Брант надала ўжо больш як па 1700 літраў малака ад каровы. Штодзённы надой на ферме павысіўся на 3 — 4 літры ад каровы.

Вера Брант з сяброўкамі спадзяюцца дабіцца яшчэ большых поспехаў і заваяваць ганаровае права ўдзелу ў выстаўцы.

С. ГРЫШЧАНКА,
М. КЛІМКО

Асіповіцкі раён.

ГАСПАДЫНЯ ДЗІЦЯЧАГА ВАГОНА

Алена Францаўна Янушкевіч прымае ў вагон новых пасажыраў.
Фото В. Лупейкі (Фотакроніка БелТА).

ВАКЗАЛЬНАЕ радыё паведа-
мляла:

— Грамадзяне пасажыры!
Аб'яўляецца пасадка на пасажыр-
скі поезд Мінск — Харкаў. Поезд
ідзе праз станцыі Асіповічы, Го-
мель, Бахмач...

Праваднікі адзелі белыя кіцелі,
яшчэ раз выцерлі поручні лесвічак
і выстраіліся ля вагонаў. Паведам-
ленне дыктара даляцела ва ўсе
куткі вакзала.

Пачаліся зборы ў пакоі маці і
дзіцяці. Дзеці адклалі ў бок цацкі,
падзякавалі цёцям, якія забаўлялі
іх, не давалі сумаваць. Цяпер дзе-
ці падганялі мам.

Ля ўваходу ў чацвёрты вагон,
спецыяльна прызначаны для ма-
ленькіх пасажыраў з мамамі, юных
падарожнікаў гасцінна сустракае
правадніца Алена Францаўна Яну-
шкевіч. Адзін за другім падыхо-
дзяць да вагона пасажыры. Адны
перасоўваюцца на ўласных нож-
ках, другія — на руках у сваіх
маці. Алена Францаўна ветліва сус-
тракае новых знаёмых. Паве-
рыўшы білет, яшчэ раз удаклад-
няе:

— Куды едзем? Як здароўе дзі-
цяці? Ці добра адчувае сябе ма-
ма? Калі патрэбна пасцель, то за-
раз гэта будзе зроблена.

Вось падыходзіць жонка ваенна-
служачага Надзея Савельеўна Ду-
бінец. Разам з дачкой Нінай яна
едзе ў Гомель.

— Як-жа цябе завуць, дачуш-
ка? — звяртаецца да дзяўчынкі
Алена Францаўна.

— Ніна, — адказвае юная па-
сажырка.

У яе руках — вялікая лялька.
Ніна гаворыць, што едзе ў госці да
бабулі, а сама ўважліва разглядае
незнаёмую цёцю.

Як толькі поезд крануўся,
дружба юнай пасажыркі і гаспады-
ні вагона хутка ўзмацнела. Да-
вер'е дзяцей было куплена кла-
патлівымі адносінамі да іх патрэб.
Алена Францаўна раздала дзецям
цацкі. На століках з'явіліся ціка-
выя, з мноствам малюнкаў дзіця-
чыя кніжкі. Цацкі і кніжкі хапі-
ла ўсім. Ніхто з дзяцей не застаў-
ся ў крыўдзе. Потым цёця Лена
пачаставала салодкім чаем, смач-
нымі сухарамі.

Колы састава адлічвалі кіло-
метры. Дзеці клаліся спаць на бе-
ласнежныя просціны, пад цёплым
коўдрам. А калі надышоў час пакі-
даць вагон, малышы па-дзіцячаму

міла развіталіся з правадніцай.
іх чыстыя вочкі выпраменьвалі
столькі вялікай, сапраўднай удзяч-
насці.

Многія маці пакідаюць захапля-
ючыя водгукі ў кнізе прапаноў.
Яны далучаюць свой голас да
шматлікіх просьбаў адзначыць пра-
цу клапатлівай і чулай правадніцы.

Паездка на далёкую адлегласць
заўсёды звязана з пэўнымі клопа-
тамі для пасажыра. Таму-ж, хто
едзе з дзіцем, цяжка абысціся
без пабочнай дапамогі. Ад каго-ж
яе атрымаць?

Аб гэтым паклапацілася наша
дзяржава. Для праезду з дзецьмі
па чыгунцы ў кожным поездзе
ёсць спецыяльны вагон. Тут для
дзяцей усе выгоды — цацкі,
кніжкі, пасцельная бялізна. Ёсць
і людзі, якім даверана абслугоў-
ваць пасажыраў з дзецьмі.

Праваднік, як і работнікі іншых
прафесій чыгуначнага транспарту,
мае адпаведныя інструкцыі. Але
хіба ў інструкцыі ўсё прадугле-
дзіш? Таму правадніку даводзіцца
дапамагаць сваім пасажырам не
столькі па абавязку службы, коль-
кі па абавязку сэрца.

Праваднік пры патрэбе можа
аказаць і першую дапамогу. У ва-
гоне ёсць спецыяльная аптэчка з
запасам ляркастваў.

Бывае і так. Маці з дзецьмі пры-
язджае на канечную станцыю. Ёй
цяжка данесці рэчы да вакзала.
Дзе гэта сказана, што праваднік
абавязаны насіць чамаданы сваіх
пасажыраў? Але хто-ж забароніць,
калі гэта робіцца ад чыстага сэрца.

Алена Францаўна — сама маці
дваіх дзяцей і добра ведае цану

дапамогі. Калі муж не вярнуўся з
вайны, усе клопаты па сям'і ляглі
на яе плечы. Але калектыў, савец-
кія людзі дапамаглі гадаваць дзя-
цей, даць ім адукацыю.

Правадніцай Алена Францаўна
стала ў 1944 годзе. Тады на транс-
парце быў востры недахоп кад-
раў. Разам з сяброўкай Аленай
Бабровіч яна прыйшла ў аддзел
кадраў.

— Кім хочаце працаваць? —
спыталі ў жанчын.

— Праваднікамі.

— Ды ў вас няма ведаў, а ву-
чыць мы не можам.

— А мы самі навучымся, —
адказалі сяброўкі.

Хутка яны авалодалі на першы
погляд не складанай, але на са-
май справе адказнай і клапатлівай
справай. Прыходзілася ездзіць на
Маскву, на Сочы. А вось ужо
больш чатырох год Алена Фран-
цаўна працуе ў дзіцячым вагоне
поезда Мінск — Харкаў. І іменна
ў гэтым знайшла яна сваё пры-
званне. Яе справядліва лічаць ад-
ной з лепшых правадніц, гаспады-
няй дзіцячага вагона. Часам ся-
броўкі раяць ёй прасіцца ў другі
вагон, бо ў гэтым занадта вялікія
клопаты.

— Работа з дзецьмі мне па ду-
шы, — адказвае Янушкевіч. —
Я сама маці і разумею, як важна
ўдзельнічаць у чалавечым лёсе.

У гэтых словах — глыбокае
пачуццё савецкага чалавека, які
лічыць вышэйшым шчасцем тва-
рыць шчасце для іншых.

Д. ЛОСЕУ.

КОЖНАЙ СОВЕЦКАЙ СЯМ'І — ЗДАРОВЫ БЫТ

ВЯЛІКАЯ Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ўнесла велізарныя змены не толькі ў палітычнае і эканамічнае жыццё краіны. За гады савецкай улады ва ўвесь свой велічэзны рост узяўся савецкі чалавек. Яго патрыятызм і працавітасць, сумленнасць і адданасць Радзіме выклікаюць захапленне працоўных усяго свету.

У загранічных камандыроўках мне не раз прыходзілася назіраць, з якой любоўю адносяцца да нас простыя людзі капіталістычных краін, як свецяцца іх вочы, калі гутарка заходзіць аб савецкім чалавеку. І гэта зразумела. Сумленныя простыя людзі ўсяго свету ведаюць, што савецкі лад выхаваў Олега Кашэва і Зою Касмадзем'янскую, Алексея Марэсёва і Лізу Чайкіну — сотні тысяч герояў, якія сваімі баявымі і працоўнымі подзвігамі ўпісалі выдатную старонку ў гісторыю чалавецтва.

Уся савецкая сістэма выхавання садзейнічае фармаванню ў нашага народа высокіх маральных якасцей. Савецкая школа і сям'я, комсамольскія і піонерскія арганізацыі, культурна-асветныя ўстановы для дарослых — усё гэта звенні агульнай сістэмы выхавання, якія сур'ёзна ўплываюць на маральнае аблічча савецкіх людзей, на ўтварэнне дружнай і моцнай устойлівай сям'і, на арганізацыю быту.

Зараз, калі савецкі народ будзе камунізм, перад партыяй паўсталі новыя выхаваўчыя задачы.

У перыяд пераходу ад сацыялізма да камунізма ствараюцца магчымасці пераадолець рэшткі буржуазнай ідэалогіі, антыграмадскія погляды, выхаваць у працоўных камуністычную свядомасць.

Творчая праца патрабуе рознастайных ведаў і высокай культуры. Характэрная рыса савецкага чалавека — імкненне да ведаў, спалучэнне працоўнай дзейнасці з няспынным пашырэннем ведаў, удасканаленнем майстэрства.

Але, як гаворыцца, сям'я не без вырадка. Няма чаго скрываць — частка савецкіх людзей яшчэ не пазбавілася ад перажыткаў мінулага. Да такіх перажыткаў капіталізма адносяцца несоцыялістычныя, рвацкія адносіны да працы і грамадскай уласнасці, імкненне жыць не працуючы, раскраданне грамадскага здабытку. Перажыткамі з'яўляюцца таксама нацыяналізм, непрыязнасць да іншых народаў, да

іх культуры, мовы, звычаяў, індывідуалізм, сябелюбства, клопаты толькі аб самім сабе, адсутнасць клопатаў аб іншых людзях, рэлігійныя погляды, вера ў звышнатуральныя сілы.

Сістэматычнае п'янства, якое перарастае часам у алкагалізм, адмоўна ўплывае на вытворчую працоўную дысцыпліну, падрывае ўстоі савецкай сям'і, наносіць сур'ёзную і непапраўную страту здароўю, параджае ўродлівыя з'явы ў быту і несумяшчальна з маральнымі нормамі сацыялістычнага грамадства. Усім вядома, што людзі, якія займаюцца п'янствам, трацяць працаздольнасць, парушаюць правілы сацыялістычнага агульнажыцця і нормы паводзін у грамадскіх месцах, дэзарганізуюць работу на вытворчасці, у калгасах і ўстановах, наносіць страту інтарэсам грамадства.

«Дапамажыце, дарагія сябры, вылечыць майго мужа ад п'янства, — піша ў рэдакцыю нашага часопіса тав. Н. — служачая, якая жыве ў Мінску. — Муж часта прыходзіць дамоў нецвярозым, што адбываецца не толькі на матэрыяльным становішчы сям'і, але і вельмі дрэнна ўздзейнічае на нашых дзяцей».

Лячыць такога чалавека павінны не толькі ўрачы, але і грамадскасць.

Пачуццё глыбокай агіды выклікае п'яны мужчына, а яшчэ большае — п'яная жанчына. Нажаль, такая ўродлівая з'ява, хоць і вельмі рэдка, яшчэ сустракаецца і сярод жанчын. Сёлета ў працвярэзнік горада Мінска было дастаўлена некалькі дзесяткаў жанчын.

З такою ганебнаю з'явай неабходна рашуча змагацца. Карэнным чынам трэба палепшыць усю культурна-выхаваўчую работу, арганізацыю разумнага і культурнага адпачынку працоўных, умацаваць вытворчую дысцыпліну, павесці барацьбу з прагуламі, хуліганствам, крымінальнымі злачынствамі — гэтым вынікам алкагалізму. П'яніца нярэдка з'яўляецца знаходкай для шпіёнаў і дыверсантаў. Яго выкарыстоўваюць у варожых, злачынных мэтах, у барацьбе супроць Савецкай дзяржавы. Савецкія людзі не могуць абыхава адносіцца да тых, хто займаецца п'янствам.

Але не толькі злоўжыванне спіртнымі напіткамі разбурае здаровую сям'ю. Тут ёсць і іншыя

прычыны. Адна з іх — няправільны погляд на сям'ю.

У нябыт адышлі тыя часы, калі дзяўчыну прымушалі выходзіць замуж за нялюблага. Наша моладзь, у пераважнай большасці сваёй, стварае моцную здаровую сям'ю, дзе ёсць і вялікае каханне і глыбокая павага. Але сустракаюцца ў нас, нажалі, яшчэ і такія юнакі і дзяўчаты, якія мімалётнае захапленне прымаюць за сапраўднае каханне. Не правярыўшы як след свайго пачуцця, яны ствараюць сям'ю, але вельмі хутка расчароўваюцца.

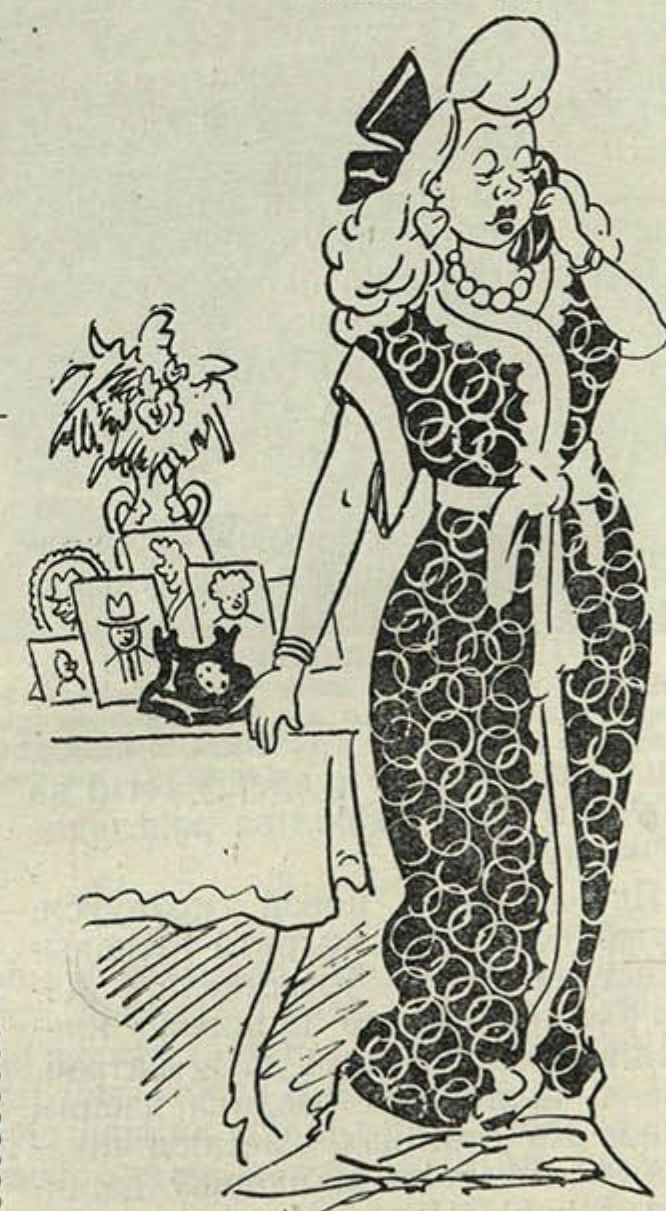
Студэнтка В. на вечарынцы пазнаёмілася з інжынерам М.

— Можаце мяне павіншаваць, я выйшла замуж, — заявіла яна праз тыдзень бацькам.

Праз месяц маладая жанчына пераканалася, што кахання нікага не было, што яна з мужам — розныя людзі, і пачала хадайнічаць аб разводзе.

Або яшчэ прыклад. Да супрацоўніцы адной з мінскіх устаноў, вельмі прыгожай дзяўчыны, пачаў за-

Мал. М. Гурло.

ЛЯ ТЭЛЕФОНА

— Алё! Сяброўка, павіншуй! —
Выходжу замуж я за Жору!
— Як прозвішча яго? — Не ведаю,
даруй,
Мы-ж толькі пазнаёміліся ўчора!

ляцацца мужчына, намнога ад яе старэй. У яго была жонка і двое дзяцей. Здавалася-б, дзяўчына павінна была падумаць аб гэтым. Але, паддаўшыся першаму пачуццю, яна сышлася з жанатым чалавекам. Потым муж вярнуўся да старой жонкі, а яна засталася адна з маленькім дзіцем на руках.

Вядома, мужчына гэты — нягоднік. Але не мела рацыі і дзяўчына. Толькі цяпер яна пачынае разумець, якую вялікую крыўду нанесла ні ў чым не вінаватай жанчыне і як дрэнна выходзіць дзяцей без бацькі.

А іншы раз у сям'і пасля першай-жа сваркі ўзнікае судовая справа аб разводзе. Зноў-такі звернемся да фактаў.

Сем год пражыла маладая пара. Пражылі добра, без асаблівых спрэчак. Але аднойчы муж убачыў, як яго жонка ішла па вуліцы з маладым чалавекам, таварышам па рабоце, і зрабіў скандал. Замест таго, каб рассяць непаразуме, пагутарыць з жонкай па-людску, ён змясціў у газеце «Мінская праўда» аб'яву аб растаржэнні шлюбу. Нарсуд 3 участка горада Мінска, на шчасце, палічыў матывы для разводу недастаткова абгрунтаванымі. Зараз у гэтай сям'і самая нармальная абстаноўка. Расце добры сын. Ды і маладыя зразумелі сваю памылку.

Вельмі мала ў нас размоў на такія тэмы. Партыйныя, профсаюзы і комсамольскія арганізацыі часта лічаць, што сямейнае жыццё, паводзіны чалавека ў быту — гэта чыста асабістая справа. Такая думка глыбока памылковая. Нель-

га дзяліць чалавека на дзве часткі: адна на рабоце, другая ў быту.

Старшыня рэспубліканскага профсаюза рабочых комунальнай гаспадаркі Е. І. Кажухар на рабоце вёў сябе, як гаворыцца, ніжэй травы, цішэй вады. Але яго быццам падмянялі, як толькі адыходзіў з работы. Тут ён даваў сабе волю. Па-свінску напіваючыся і буянчы, ён атручваў жыццё сям'і. Справа дайшла да таго, што сістэматычна пачаў збіваць сваю жонку. За недастойныя паводзіны ў быту і за біццё сваёй жонкі Кажухар зняты з работы.

Партыя патрабуе, каб пытаннем быту было ўдзелена значна больш увагі. Шмат задушэўных гутарак можна і трэба правесці з нашымі жанчынамі па пытаннях быту і, у прыватнасці, па пытаннях сям'і і шлюбу.

Пачуццё таварыства і калектывізму глыбока ўвайшлі ў наш быт. Якія выдатныя ўзоры дружбы і брацтва савецкіх людзей дала Вялікая Айчынная вайна! Гэтая дружба яшчэ мацней сцэнтавалася ў пасляваенныя гады. Савецкія людзі прызвычаліся захоўваць правілы агульнажыцця, паважаць адзін другога. Але і ў гэтым пытанні не абыходзіцца без уродлівых з'яў. Часам бывае, што людзі атручваюць адзін другога жыццём. Жывуць, напрыклад, у адным пакоі некалькі работніц. Калі ўсе кладуцца спаць, адна з іх уключае на ўсю моц прыёмнік, калі чытаюць, распяецца так, што вушы затыкай.

Важную ролю ў камуністычным выхаванні народных мас, у прыві-

ці ім сапраўды навуковага, матэрыялістычнага светапогляду адыгрывае шырока разгорнутая, баявая, навукова-атэістычная прапаганда.

Сярод часткі адсталых жанчын жывуць усякага роду забабоны. Яны жывучы асабліва там, дзе дрэнна пастаўлена масавая работа.

За гады савецкай улады нязмерна вырасла свядомасць савецкіх людзей. Бурнага росквіту дасягнулі навука і культура. Краіна пакрылася густою сеткаю школ, спецыяльных сярэдніх і вышэйшых навучальных, культурна-асветных устаноў. На аснове Канстытуцыі СССР царква адзелена ад дзяржавы і школа ад царквы. У краіне ліквідавана класавая база рэлігіі.

Аднак магчымасці, якія мы маем для барацьбы з рэлігійнымі перажыткамі, яшчэ поўнасю не выкарыстоўваюцца.

Неабходна карэнным чынам палепшыць навукова-атэістычную прапаганду, мабілізаваць рознастайныя сродкі ідэалагічнага ўздзеяння, шырэй разгарнуць прапаганду прыродазнаўча-навуковых ведаў, паказ дасягненняў савецкай навукі, тэхнікі і культуры.

Ніхто з нас, савецкіх людзей, не павінен абыякава адносіцца да ценевых бакоў быту. Змагацца за здаровы быт, за трывалую добрую сям'ю павінны і савецкія жанчыны — актыўныя будаўнікі камуністычнага грамадства.

Ф. НОВІКАВА,

кандыдат гістарычных навук.

На новыя землі

Б АГАТАЯ наша Радзіма! Мы, савецкія дзяўчаты, глыбока любім яе, ганарымся ёю.

Далёка раскінуўся наш неабсяжны Савецкі Саюз. І шмат у нас куткоў, дзе яшчэ не ступала нага чалавека, шмат неабжытых, абложных зямель.

Як мудра зрабілі наша Камуністычная партыя і ўрад, што вырашылі асвоіць гэтыя някранутыя вякамі зямельныя масівы!

Калі Мінскі гарадскі аддзел аховы здароўя прыняў рашэнне сфарміраваць сельскую бальніцу для адпраўкі ў раёны новых зямель, мы выявілі жаданне паехаць туды. У нашай групе два ўрачы, чатыры фельчары, пяць медыцынскіх сясцёр, дэзінфектар, зубны ўрач — усяго чатырнаццаць чалавек.

У далёкім казахскім пасёлку Уіл Акцюбінскай вобласці хутка адкрыецца пятнаццаціложкавая

бальніца з амбулаторным прыёмам. Раней туды было адпраўлена неабходнае абсталяванне, медінструментарый і частка абслугоўваючага персанала.

Мы абяцаем працаваць на но-

вым месцы так, каб навасёлы сказалі нам дзякуй за добрае медыцынскае абслугоўванне.

**Медсёстры: Галя СТРОК,
Клаўдзія ЛАПАРЭВІЧ,
дэзінфектар Алена СІНЮК.**

медыцынскія работнікі Мінска перад ад'ездам у новую сельскую бальніцу ў пасёлку Уіл Акцюбінскай вобласці Казахскай ССР. На здымку (злева направа): выпускніцы сярэдніх медыцынскіх устаноў комсамолкі Алена Сінюк, Клаўдзія Лапарэвіч, Галіна Строк, урач Г. М. Нісневіч, комсамолкі Аляксандра Карпячкова, Даша Мурашка і Ваянціна Кухарава.

Фото М. Мінковіча

Государственный
БИБЛИОТЕКА
СССР
им. В. И. Ленина

Вялікай любоўю працоўных рэспублікі карыстаецца Беларуска-дзяржаўны народны хор пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Г. І. Цітовіча.

Колькі цеплыні, лірыкі гучыць у песнях, якія выконвае хор! Як многа весялосці, жыццерадаснасці, уласцівай нашаму народу, перадае ён у жартоўных народных песнях.

Хор гэты слухалі і працоўныя брацкіх рэспублік і жыхары сталіцы нашай Радзімы — Масквы. Усюды ён карыстаецца нязменным поспехам, увагай глядачоў.

На здымку: маладыя харысткі Мар'я Ефаненкава і Валанціна Андрыйненка.

Фото М. Мінковіча.

ТРЭЦІ З'ЕЗД ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ

З 15 па 18 верасня ў сталіцы нашай рэспублікі Мінску праходзіў 3-ці з'езд пісьменнікаў Беларусі.

Тэатр імя Янкі Купалы быў перапоўнены дэлегатамі і гасцямі. На з'езд прыехалі, каб прывітаць яго і прыняць удзел у яго рабоце, пісьменнікі братніх рэспублік, прыйшлі прадстаўнікі партыйных і комсамольскіх арганізацый, настаўнікі, студэнты, рабочыя фабрык і заводаў.

З'езд адкрыў пад дружныя воплескі перапоўненага тэатра старэйшы пісьменнік, заснавальнік беларускай літаратуры народны паэт Беларусі Якуб Колас.

Ён заклікаў пісьменнікаў не адгароджвацца ад жыцця, не прывязваць сябе на доўгі час да якога-небудзь аднаго месца, пісаць добрыя творы на рознастайныя тэмы, улаўляць працу, мір і дружбу паміж народамі.

З грунтоўным дакладам аб развіцці беларускай літаратуры за пяць год ад другога да трэцяга з'езду пісьменнікаў выступіў Пятрусь Броўка.

Дакладчык адзначыў, што беларуская літаратура стала цяпер адным з перадавых атрадаў нашай савецкай літаратуры, падрабязна прааналізаваў віднейшыя творы, напісаныя ў апошнія гады, ацаніў становішча ў галіне развіцця прозы, паэзіі, драматургіі, крытыкі, дзіцячай літаратуры.

З'езд праходзіў у абстаноўцы вялікай актыўнасці. На з'ездзе выступіла больш трыццаці чалавек, у тым ліку сакратар ЦК КПБ Ц. С. Гарбуноў, пісьменнікі К. Сіманаў, С. Міхалкоў, А. Пракоф'еў, К. Крапіва, М. Танк, А. Куляшоў, пісьменнік Польскай народнай рэспублікі Станіслаў Дабравольскі, Алесь Ганчар (Украіна), Хамід Гулям (Узбекская ССР) і многія іншыя.

Былі выбраны дэлегаты на другі Усесаюзны з'езд пісьменнікаў, а таксама новы склад праўлення і рэвізійнай камісіі Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

На верхнім здымку: паэт Міхаіл Ісакоўскі гутарыць з мінскімі школьніцамі, якія наведлі з'езд пісьменнікаў Беларусі. На ніжнім: група пісьменнікаў — удзельніцаў з'езду: Всевалад Раждзественскі (Ленінград), Гульчахра Сулейманова (Таджыкістан), Хамід Гулям (Узбекістан), Эдзі Агняцвет (Беларусь), Юлій Ваняг (Латвія).

Хачу з табой ісці заўсёды

Паўлюк ПРАНУЗА

Змяркаецца. Мы ўдвух на полі.
Нам час даўно дамоў ісці.
— Люблю, — шагнула. — Так ніколі
Нікому не скажу ў жыцці.

Апошнія пагаслі промні.
Дарога ў вёску нас вяла.
У гэты вечар я прыпомніў
Усё, што памяць зберагла:

Сустрэчы, першыя усмешкі,
Святлей вясновае зары,
Заняткі ў школе, гульні ў снежкі,
Пад рэчкай лагер у бары.

Усе юнацкія прыгоды,
Мясціны, дзе з табой блукаў...
Хачу з табой ісці заўсёды —
Плячо ў плячо, ў руцэ рука.

Барозка

Ул. ЛЯПЕШКІН

Грому змоўклі грозныя пагрозы,
Адшумеўшы, сціхнуў з ліўнем вецер.
Выпрастала гнуткі стан бяроза,
Страсянуўшы цяжар кропель з вецця.

Ўсхвалявана лісцем зашаптала,
Ў люстра паглядзелася затона —
Маладзейшай быццам зразу стала
Ад камля да кучаравай кроны.

Нездарма далей ля раздарожжа,
Ўвесь заліты сонечным святлом,
Дуб шаптаў: — Пры-го-жая!.. —
Бярозе біў паклоны нізкія чалом.

Кандуктар

Аляксей ДЗЕМІДОВІЧ

Цягніком не раз я ехаў
З Мінска ў Жыціну сваю.
Шмат кандуктараў пабачыў
Добрых, дрэнных — не таю...

А такога сустракаю,
Верце — не, а ў першы раз.
Каб пабачылі вы, хлопцы, —
Закахайся-б кожны з вас:

На цябе зірне вачыма —
Патанеш у тых вачах,
А усмешку як падорыць —
Падрасцеш, як на дражджах.

Вышаў я з яе вагона.
Прыпыніўся ля дзвярэй.
А цягнік чыхнуў са свістам
І памчаў, памчаў далей.

Ну, а я прырос да месца,
Як спыніўся, так стаю.
Вось кандуктар дык кандуктар —
Закахайся — не таю!

ЖАНЧЫНА

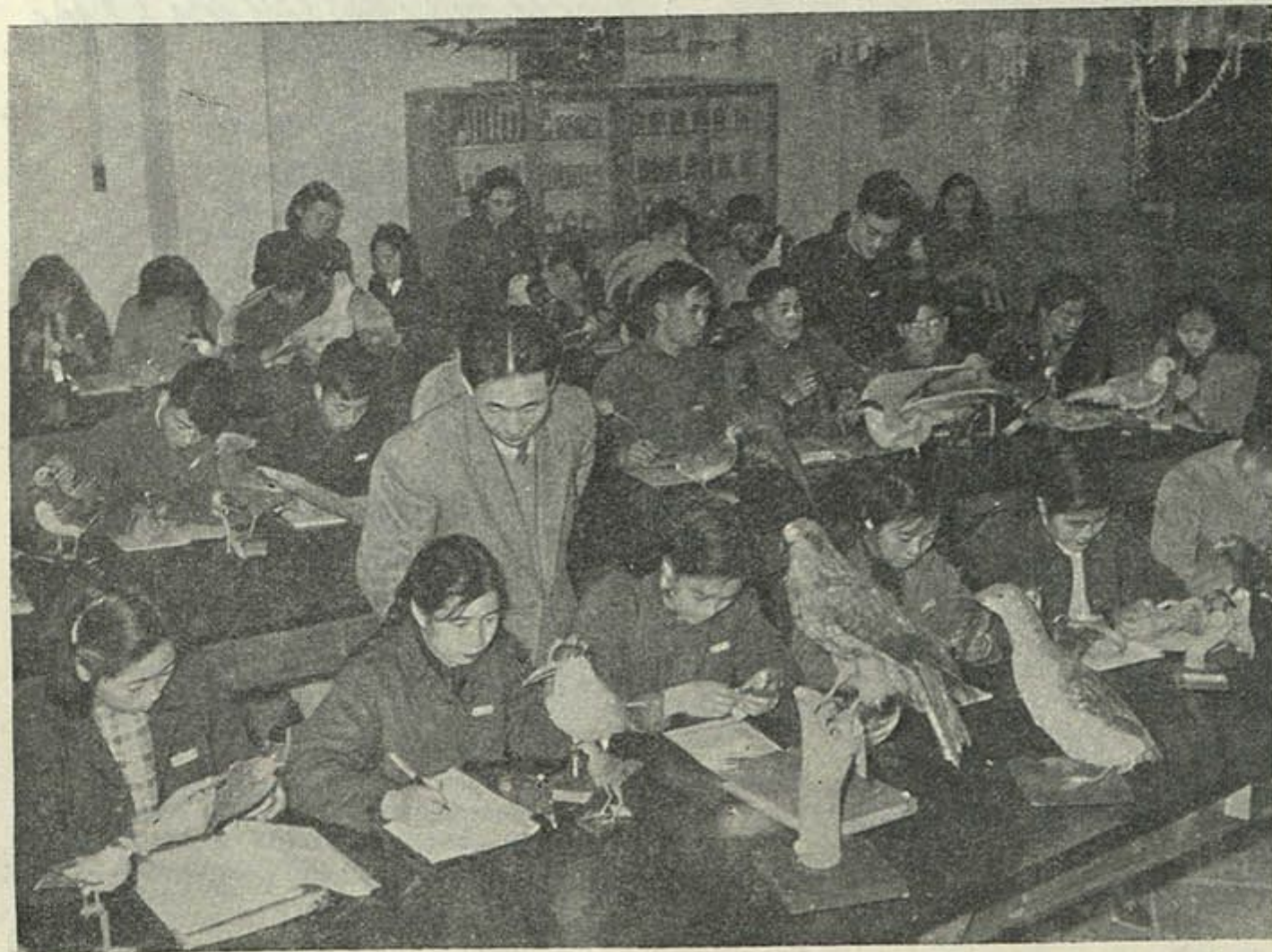
Члены сельскагаспадарчага вытворчага кааператыва «Аганёк» павета Урумгі танцуюць з выпадку прыбыцця трантара.

У ВАЖНЕЙШИМ металлургичным цэнтры Кітая ўступіў у строй завод бясшоўных труб. Завод, абсталяваны навейшай савецкай тэхнікай, поўнаасцю аўтаматызаваны. Ва ўрачыстых абставінах пуску на пульт кіравання награвальнай печы ўзнямаецца маладзенькая дзяўчына. На ёй скромная спяцоўка. З-пад яе кепкі звешваюцца дзве кароткія касы. Дзяўчына ўпэўненай рукою паварочвае рычаг — і вось вялізная нягэрабная загатоўка паўзе па пад'ёмніку ў награвальную печ. Дзяўчына радасна ўсміхаецца. Няўжо гэты складаны механізм дзейнічае

па ўзмаху яе маленькай рукі?

Усяго некалькі месяцаў таму назад Дзін Сю-ін прыехала ў Аньшань з вёскі, дзе яна неадлучна жыла да 17 год. Ніколі дагэтуль яна не бачыла ніводнай машыны. На заводзе бясшоўных труб Дзін Сю-ін не выключэнне. Да 70 працэнтаў рабочых завода — гарадская і сельская моладзь, якая ўпершыню прыйшла на вытворчасць. Каля трэцяй часткі гэтых навічоў — маладыя дзяўчаты. Іх падрыхтавалі для работы на складаных механізмах тут-жа, на заводзе.

Усеагульную вядомасць у 1953

Першага кастрычніка споўнілася п'яць год з дня абвяшчэння Кітайскай Народнай Рэспублікі. Гэта знамянальная дата супала з другой гістарычнай падзеяй у жыцці кітайскага народа — прыняццем Канстытуцыі — закона, які ўвасобіў у сабе мары і спадзяванні многіх пакаленняў вялікага кітайскага народа.

На сесіі Усекітайскага сходу народных прадстаўнікоў вельмі вычарпальна ахарактарызавала значэнне Канстытуцыі вядомая кітайская пісьменніца Дзін Лін. Яна сказала, што Канстытуцыя Кітайскай Народнай Рэспублікі — гэта народная канстытуцыя, якая дае людзям сілу і робіць іх гордымі за сваю радзіму.

Канстытуцыя Кітайскай Народнай Рэспублікі

годзе заваявала маладая прадзільшчыца Таньшаньскай тэкстыльнай фабрыкі «Сінхуа» Хань Гуй-хуа, якая за год выканала паўтары гадавыя нормы і паставіла новы ўсекітайскі рэкорд абслугоўвання верацёнаў.

У пачатку 1953 года на фабрыцы быў пабудаваны новы магутны прадзільны цэх — фабрыка № 2. На мітынг, прысвечаным пуску новай фабрыкі, выдатніца Хань Гуй-хуа дала слова павысіць прадукцыйнасць працы.

Але першы-ж дзень прынёс расчараванне. На новых станках з непрывычнымі прыстасаваннямі выпрацоўка адразу-ж упала. Улічыўшы становішча, адміністрацыя фабрыкі на перыяд асваення знізіла норму да 400 верацёнаў замест ранейшай нормы ў 500. Але работніцы не спраўляліся і з гэтай нормай.

Гуй-хуа памятала сваё абяцанне на мітынг і здавацца не хацела. Яна прадумвае кожную аперацыю, прыпамінае яшчэ і яшчэ раз, як асвойвала вопыт праслаўленай на ўсю краіну выдатніцы Хао Цзян-су. Вышуквае магчымасці павялічыць колькасць верацёнаў, якія можна было-б абслужыць. Але поспех яшчэ не прыходзіць. І ўсё-ж, хоць новыя машыны не паддаюцца яе намаганням, дзяўчына ўжо любіць іх, бо гэта-ж першая партыя прадзільных машын, выпушчаная айчыннымі заводамі. Неяк у цэх зайшоў сакратар партыйнай ячэйкі. Зразумеўшы настрой дзяўчыны, ён параіў ёй не гнацца адразу за

Шаньмыньскі ўніверсітэт. Студэнты другога курса заалагічнага факультэта праводзяць доследы па сістэматызацыі птушак.

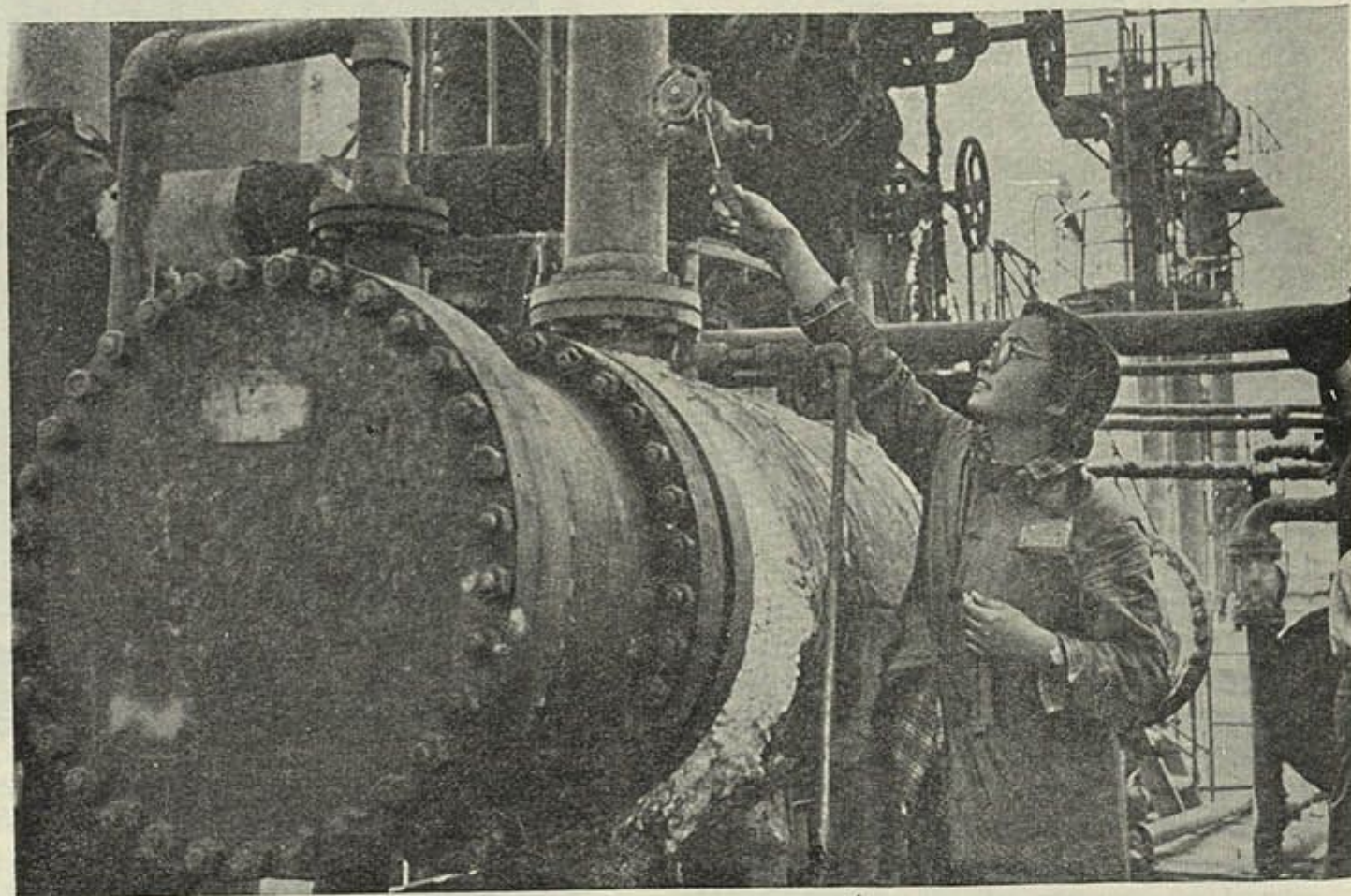
НОВАГА КІТАЯ

Рэспублікі замацавала роўнапраўе жанчын, вызваленых і стаўшых у рады будаўнікоў новага Кітая. У Канстытуцыі запісана: Жанчыны ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы карыстаюцца роўнымі з мужчынамі правамі ва ўсіх галінах палітычнага, эканамічнага, культурнага, грамадскага і сямейнага жыцця».

Гэта нечуванае дасягненне для жанчын Кітая, над якімі, як лічылася раней, нават неба вісела ніжэй, чым над мужчынамі.

Высока ўгору паднялося зараз гэтае неба. Кываворнымі промнямі народнай Канстытуцыі заліло яго жыццё жанчын новага Кітая.

Ніжэй мы друкуем нарыс аб лепшых жанчынах Кітайскай Народнай Рэспублікі.

Нафтапрамыслы Юймынь у Поўночна-Заходнім Кітаі. На здымку: Тэхнік аддзялення крэкінг — бензіна — нафтаперагоннага завода нафтапрамыслаў Юймынь Се Су-чжэнь правярае абсталяванне.

колькасцю, а вывучыць як след механізмы. Гэтая парада неўзаветку прывяла да жаданай перамогі.

Упарта вывучаючы машыны і любоўна сочычы за імі, дзяўчына ўжо абслугоўвае 600 верацёнаў. Цяпер гэтая колькасць не палохае і многіх яе сябровак. Але сама Хань Гуй-хуа абслугоўвае ўжо 800 верацёнаў, 1 000, 1 200 і, нарэшце, 1 400. Да яе за вопытам едуць з іншых гарадоў, аб ёй пішуць у газетах, паведамляюць па радыё, здымаюць яе для кіно. Усё гэта напаўняе сэрца законнай радасцю. Па яе вопыту на фабрыцы ў цэлым прынята норма ў 960 верацёнаў, якую многія перавыконваюць.

Вось яшчэ адна маладая дзяўчына:

«Цякуць далёка воды нашай
Чжэцзі,
Слаўная дзяўчына наша Е-лі,
Усім, хто любіць радзіму, —
прыклад яна.

Уецца, уецца наша рэчка
Чжэцзі,
Добрая комуністка наша Е-лі.
Хай тысячы цяжкасцей у яе
на шляху,
Іх не баіцца выдатніца Е-лі.»

Так спяваюць сяляне вёскі Чжэцзі павета Юйсін пра выдатніцу працы вышэйшай катэгорыі па правінцы Цзянсі — Лі Е-лі, маладога старшыню вытворчага сельскагаспадарчага кааператыва. Сваімі выдатнымі арганізатарскімі здольнасцямі і адданасцю справе дзяўчына прывяла сялян свайго

кааператыва да заможнага і культурнага жыцця.

Колькі такіх скромных працаўніц выхаваў новы народны Кітай за кароткія пяць год свайго існавання!

Як нядаўна яшчэ кітайская жанчына была прыгнечана і ўніжана не толькі перад законам і дзяржа-

вай, але і ва ўласнай сям'і. «Жонку ў дом прывесці, што каня купіць — можна на ёй ездзіць і біць яе пры гэтым», — гаварылася ў старой кітайскай прыказцы.

І кожны з пяці год, на працягу якіх існуе ў Кітаі народная ўлада, прыносіць усё новыя і новыя перамогі кітайскім жанчынам —

Няні дзіцячых ясляў пры сельскагаспадарчым вытворчым кааператыве «Рассвет» (аўтаномны раён карэйскай нацыянальнасці) у пэўны час падносяць дзяцей у поле да маці для кармлення.

роўнапраўным і свабодным грамадзянкам сваёй радзімы.

Сёлетняй вясною закончылася шырокая кампанія выбараў у мясцовыя органы ўлады — Сходы народных прадстаўнікоў. Упершыню ў гісторыі кітайскі народ свабодна выбіраў народную ўладу. Жанчыны былі самымі актыўнымі ўдзельніцамі гэтага сапраўды народнага руху. І сярод абраннікаў народа — амаль мільён жанчын.

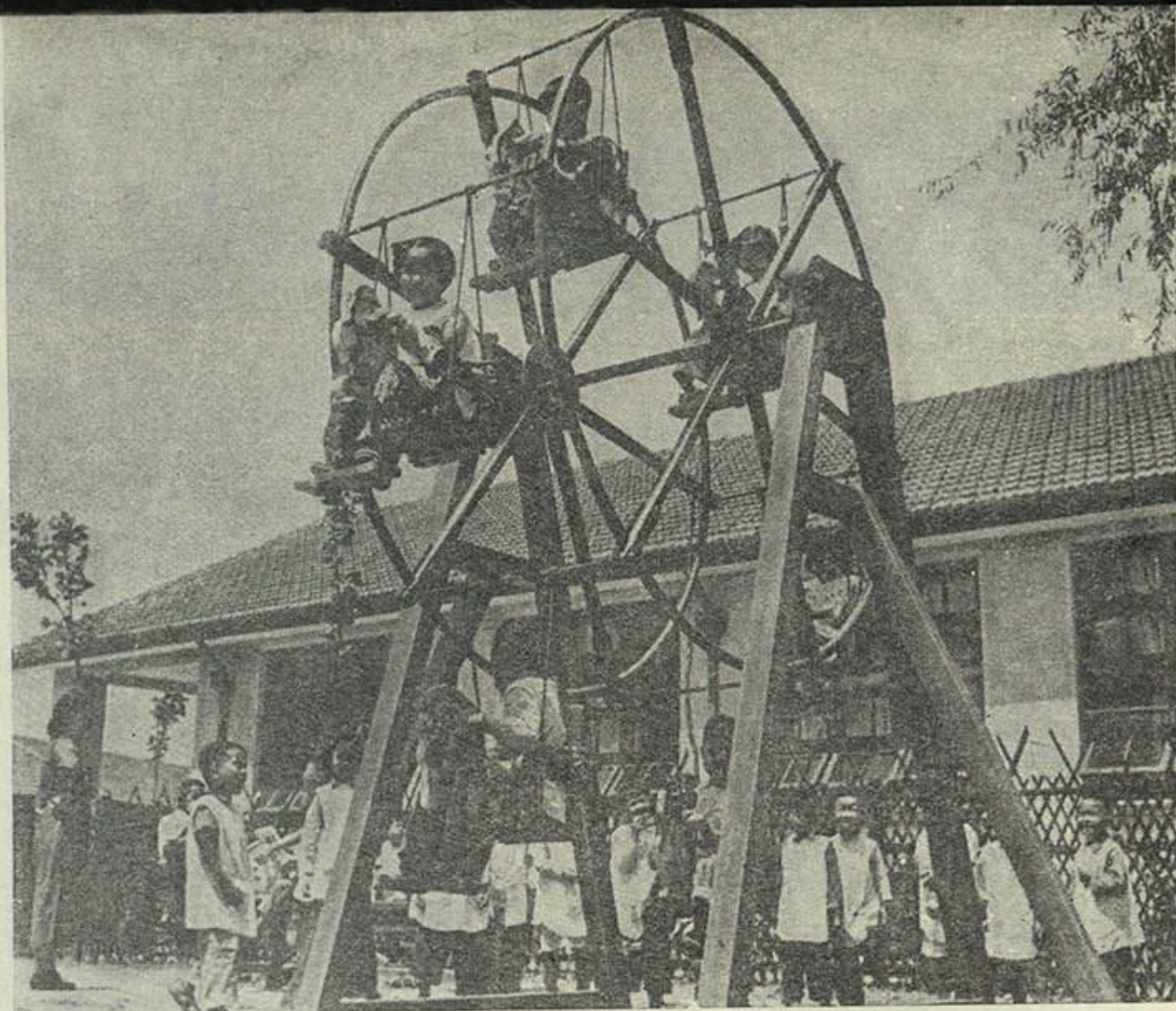
Працоўная і палітычная актыўнасць жанчын з'яўляецца адказам на клопаты дзяржавы аб жанчынах і дзецях. На ўсіх буйных прадпрыемствах краіны створаны яслі і дзіцячыя сады для дзяцей работніц. Як у горадзе, так і на вёсцы працуе шырокая сетка кансультацый для жанчын і дзяцей. На вёсцы ў гарачую пару працуе звыш 150.000 сезонных ясляў або груп узаемадапамогі па догляду за дзецьмі. Дзяржава з дапамогай грамадскіх арганізацый паўсюды стварыла кароткатэрміновыя курсы, на якіх 150.000 жанчын было навучана правілам элементарнай дапамогі пры родах. Падрыхтавана таксама вялікая колькасць акушэрак. Цяпер кожнай жанчыне забяспечана кваліфікаваная дапамога ў часе родаў. Адышлі ў нябыт тыя часы, калі ад антысанітарных умоў у Кітаі кожны год гінула ў часе родаў да 500.000 жанчын і да паловы нованароджаных.

Велізарныя клопаты праяўляе дзяржава і аб культурным росце жанчын. Да ўтварэння народнага ладу пісьменнасць сярод жанчын была рэдкаю з'явай у Кітаі. У 1952 годзе ў розных гарадскіх і сельскіх школах для дарослых навучалася ўжо каля 30 мільёнаў жанчын.

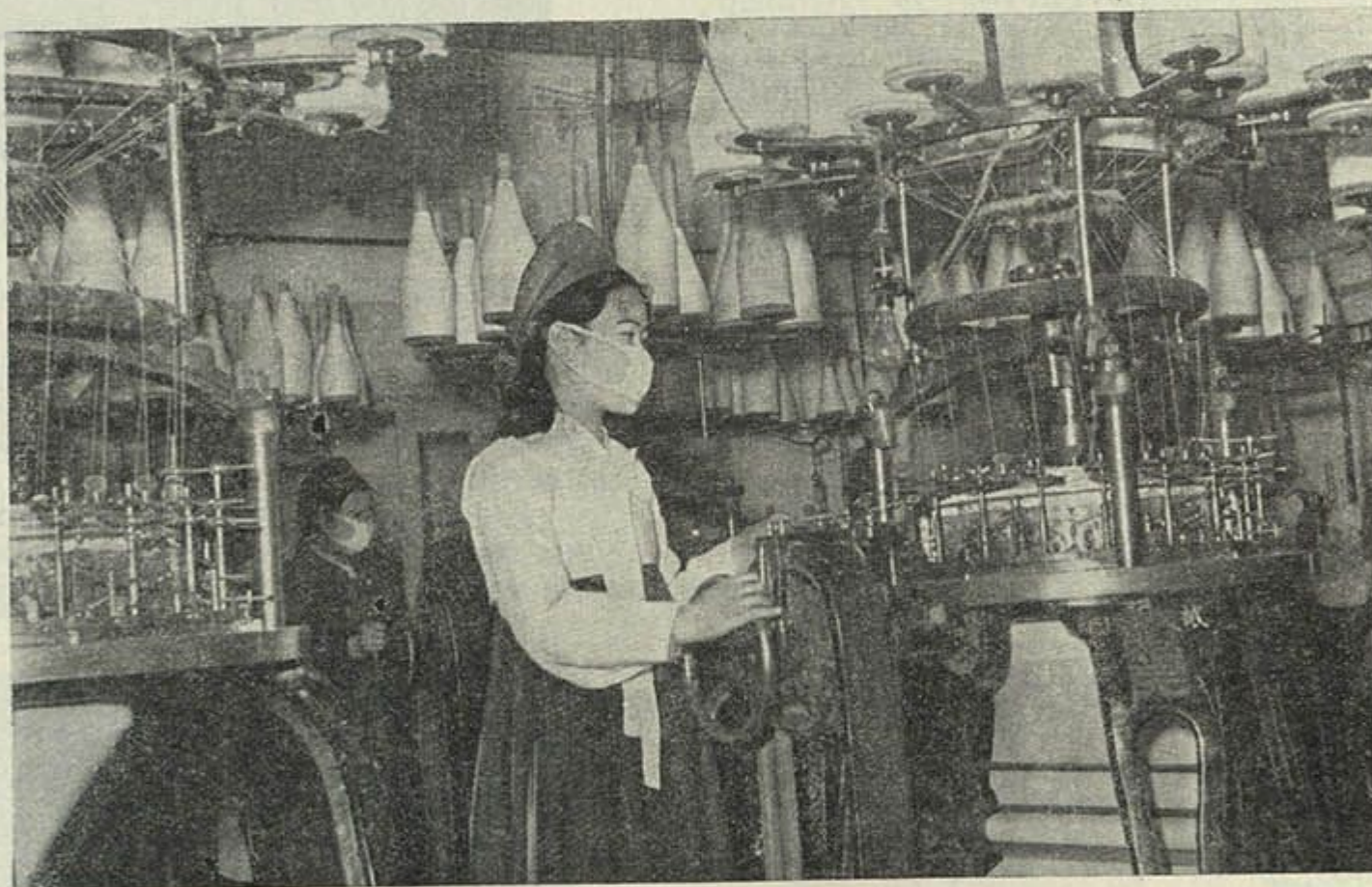
Кіно, тэатральныя паказы і іншыя віды культурнага адпачынку моцна ўвайшлі ў побыт работніц і сялянак. На Шанхайскай тэкстыльнай фабрыцы клуб заўсёды перапоўнены, асабліва па суботах. У фестывалі народнай песні, які нядаўна быў праведзены на гэтай фабрыцы, прыняло ўдзел 90 працэнтаў работніц і рабочых. Асабліва вялікую актыўнасць у самадзейнасці праяўляе маладая ткачыца Чжан Сю-лань, якая па сумяшчэнню кіруе клубам. Рабочыя ласкава называюць яе сваёй артысткай. Нямала і іншых работніц фабрыкі з поспехам выступае на сцэне свайго клуба.

Калі жанчына — раней прыгнечаная і ўніжаная, непісьменная і бяспраўная — так хутка расце і дабіваецца велізарных поспехаў на ўсіх франтах будаўніцтва, то хіба можна сумнявацца ў тым, што ўвесь народ пабудуе шчаслівую і магутную сацыялістычную радзіму.

Т. ЦВЕТКОВА

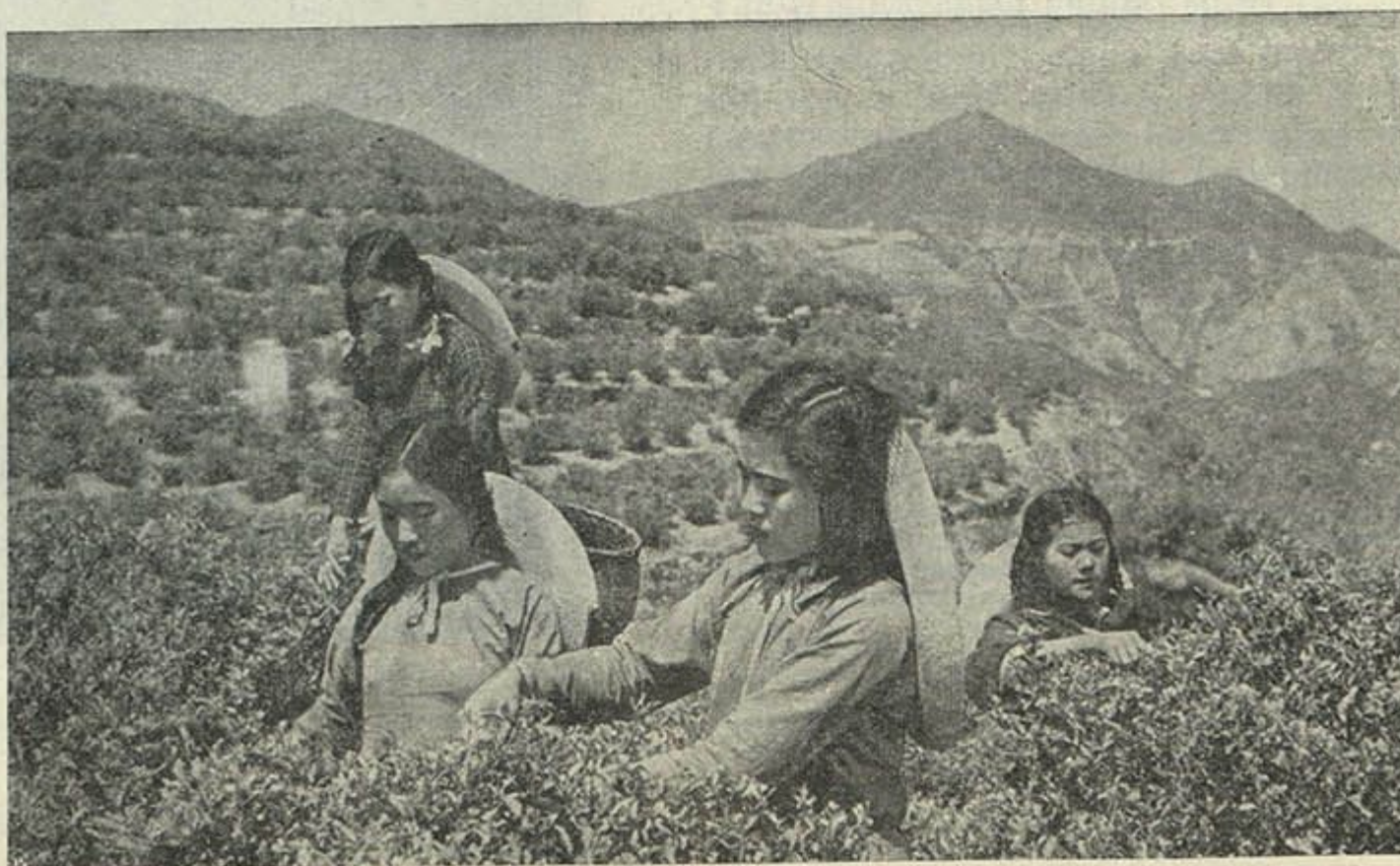

На многіх прадпрыемствах створаны дзіцячыя сады і яслі. На здымку: Дзеці дзіцячага сада «Уаоян Сіньцунь» у г. Шанхаі катаюцца на колах-каруселях.

Трыкатажная фабрыка ў аўтаномным раёне карэйскай нацыянальнасці яньбянь.

Сусветна вядомы кітайскі чай «Лунцзін» вырошчваецца ў раёне Лунцзін паблізу возера Сіху гор. Ханчжоу. На здымку: Зборшчыцы чаю за работай.

У ЧАСОПІСЕ «По-
лымя» закончана
друкаванне новай

аповесці народнага паэта
БССР Якуба Коласа «На
ростанях». Гэта трэцяя
частка вядомай трылогіі,
дзе першыя якой — «У
палескай глушы» і «У
глыбі Палесся» — паяві-
ліся ў друку яшчэ ў двац-
цатыя гады і даўно сталі
любімымі кнігамі чытача.
Завершан мастацкі твор,
які аўтар пісаў больш
трыццаці гадоў (першая частка
трылогіі — «У палескай глушы» —
напісана ў 1922 годзе). Скончана
цяжкая і крапатлівая, вялікая і
высокародная праца. Выканан па-
чэсны доўг і абавязак пісьменніка.

Што-ж новае сказаў нам народ-
ны паэт? Чым абагаціў нашу мас-
тацкую літаратуру?

У трылогіі адлюстравана жыццё
беларускага народа пачатку двац-
цатага стагоддзя, прыблізна пер-
шыя 10 гадоў. Храналагічна гэта
не такі ўжо вялікі прамежак
часу, але па важнасці гістарычных
падзей такія дзесяцігоддзі ў жыц-
ці народа бываюць рэдка; яны па-
мятнымі вехамі застаюцца на
шляху прагрэсіўнага руху чала-
вечтва, таму што вызначаюць змест
і напрамак будучых падзей.

Падзеі, апісаныя ў трылогіі, ад-
бываюцца пераважна ў Палессі.
Пісьменнік стварае непаўторныя
замалёўкі жыцця і побыту жыха-
роў таго кутка Беларусі, які тра-
дыцыйна лічыўся самым глухім і
адсталым у краіне. Перад чыта-
чом праходзіць цэлая галерэя воб-
разаў палешукоў. Стагоддзі соцы-
яльнага, палітычнага і нацыяналь-
нага прыгнёту, нечалавечых здзе-
каў паноў-прыгоннікаў над сяля-
намі (аб гэтым пісьменнік як-бы
мімаходам раскажаў ва ўстаўной
легендзе-казцы аб Яшуковай гар-
ы) паклалі адбітак і на жыццё
і на псіхалогію сялян.

Бедна жывуць жыхары вёскі
Цельшына. Яны могуць паспра-
чацца ўсім сялом з-за таго, калі
святкаваць дзень Уводзін, ці па-
біцца з-за нікчэмнай уюшкі.
Здаецца, што гэтыя людзі так за-
біты, так заняты сваімі маленькі-
мі інтарэсамі і патрэбамі, што ні-
якая сіла не здольна ўзняць іх да
актыўнага грамадскага жыцця, што
яны ўжо асуджаны самой гісторы-
яй на пасіўнае існаванне, што яны
могуць быць толькі выканаўцамі
чужой волі і ніколі не выявляць
свайго ўласнага жадання, не ска-
жуць свайго слова. Але ў гэтым
спакойным людскім моры, паказ-
вае пісьменнік, на паверхню выбі-
валіся магутныя струмені жывой
бурлівай вады. Палешукі забіты,
але ім уласцівы ў высокай меры
пачуцці чалавечай годнасці і сама-

ПРАЧЫТАЙЦЕ ГЭТУЮ КНІГУ

ТВОР АБ МУЖНАСЦІ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

павагі, пачуцці грамадскай салі-
дарнасці, крытычны погляд на
жыццё, настойлівасць у дасягненні
пастаўленай мэты. Палешукі спа-
койныя і ціхія людзі, але іх сэр-
цы запоўнены нянавісцю да сваіх
прыгнатыльнікаў.

Рэвалюцыя 1905 года прывяла
ў рух магутную сілу людзей пра-
цы. З краю ў край паляцелі паве-
дамленні аб рэвалюцыйных вы-
ступленнях у буйных прамысловых
цэнтрах. Чуткі аб усеагульнай ра-
сійскай забастоўцы дайшлі і да
палескіх вёсак Выганы і Высокае.
Патрабаванні зямлі і волі пачалі
гучна раздавацца ў асяроддзі ся-
лян. Сілай нечуванай узняліся
працоўныя вёскі на буйных земле-
ўласнікаў. Страшнай паказалася
народная рэвалюцыя тым, хто жа-
даў бачыць мужыка спакойным і
паслухмяным.

Сялянскія паўстанні ўскалыхну-
лі краіну, і паляшук стаў іншым.
У другой частцы трылогіі — «У
глыбі Палесся» — Якуб Колас па-
казаў палешукоў у другім плане,
у змаганні за скасаванне адвечных
несправядлівасцей. З іх асяроддзя
вылучыліся такія няўрымслівыя
праўдашукальнікі, як Аксён Каль,
што ніколі не адступаюць у ба-
рацьбе за народную праўду, якія-б
цяжкасці ні стаялі на іх шляху.

У трэцяй частцы трылогіі — «На
ростанях», — дзе апісаны час ста-
льпінскай рэакцыі, пісьменнік па-
знаёміў нас з сялянскімі рэволю-
цыянерамі, вязнямі астрогу. Але і
ў турме яны засталіся мужнымі,
непакорнымі, вернымі той-жа вя-
лікай народнай праўдзе.

Многа ўвагі ў трылогіі звернута
на апісанне жыцця інтэлігенцыі,
пераважна вясковага настаўніцтва.
У мастацкіх вобразах свайго твора
Якуб Колас паказаў працэс фар-
мавання новай народнай інтэліген-
цыі, што сваім паходжаннем, пра-
цай і імкненнямі цесна звязана з
народам, што ў часы рэвалюцыі
ўключылася ў актыўную барацьбу
супроць самаўладства, выбрала
сабе адзіна правільны шлях у жыц-
ці, шлях рэвалюцыйнага змаган-
ня за пераўтварэнне грамадскага
ладу на справядлівых пачатках.

Цэнтральным вобразам трылогіі
з'яўляецца вясковы настаўнік Ан-

дрэй Лабановіч. З глыбо-
кім веданнем справы і аб-
ставін раскрыт працэс
фармавання грамадскай
свядомасці героя. Спачат-
ку перад намі — юнак з
прыгожымі, але няяснымі
і неакрэсленымі парыван-
нямі і імкненнямі. Лабано-
віч не хоча жыць так, як
жывуць некаторыя яго ка-
легі, жыць дробненькім
жаданнем аб сытым і
ўтульным пойле і стойле.

Страсная і настойлівая на-
тура маладога настаўніка не
прымае такога ладу, ён імкнец-
ца да таго, каб быць карысным у
жыцці, каб пакінуць нейкія вар-
тасці пасля сябе, каб сваёй дзей-
насцю дапамагчы народу ў яго
прагрэсіўным імкненні да лепшага
будучага.

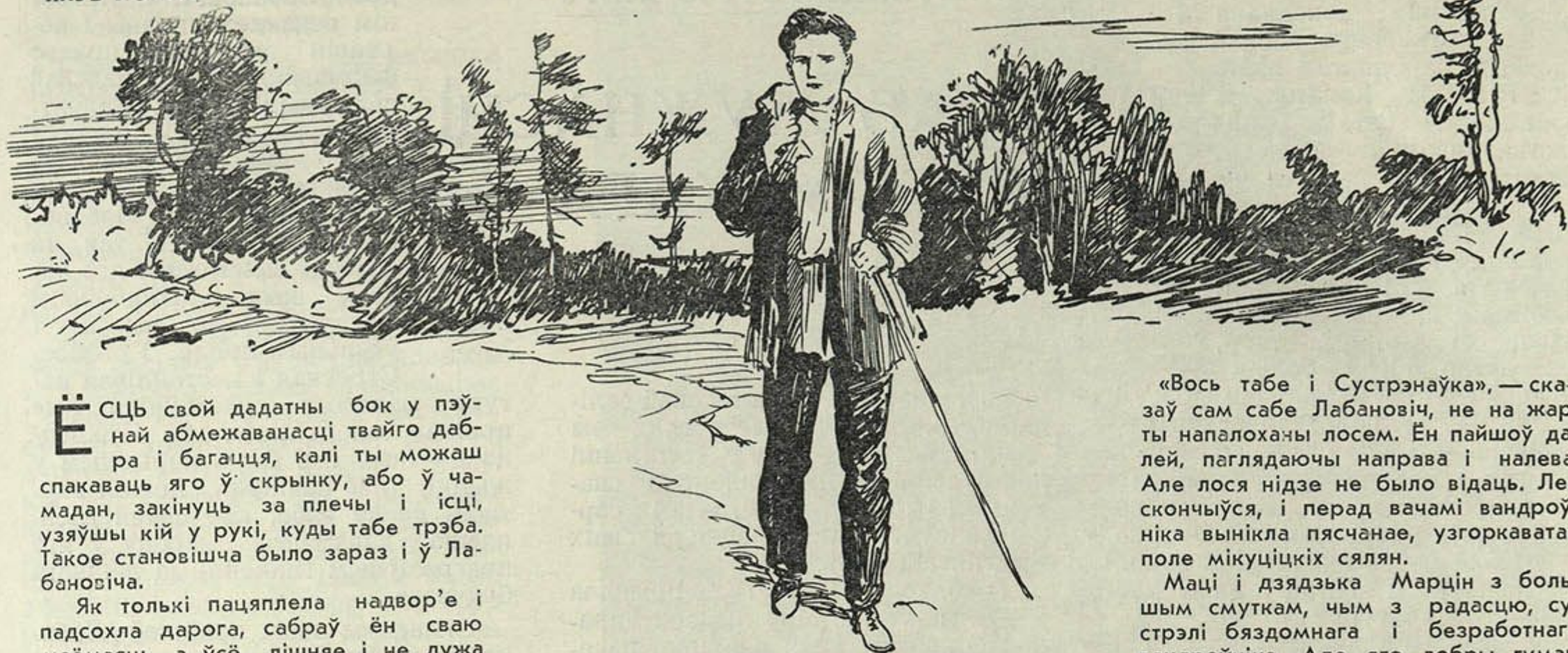
Складаны шлях прайшоў Лаба-
новіч: ва ўмовах царызма цяжкім і
небяспечным было служэнне наро-
ду, але адданасць народу дапамаг-
ла герою пераадолець усе цяжкас-
ці, застацца непахісным у часы су-
ровых выпрабаванняў, на аснове
ўласнага вопыту, доўгіх і пакутлі-
вых шуканняў зразумець вялікую
праўду марксісцкага вучэння.
Якуб Колас паказаў нам шлях, па
якому прыйшла найбольш перада-
вая і свядомая частка інтэлігенцыі
к народу, к рэвалюцыі, к марксіз-
му, каб потым ва ўсеўзбраенні су-
стрэць Вялікі Кастрычнік і стаць
актыўнымі будаўнікамі новага гра-
мадскага ладу, стваральнікамі со-
вецкай культуры.

Нельга абысці вобразы жан-
чын, створаных пісьменнікам у
трылогіі. Важны перш за ўсё сам
метады паказу, узвышаныя адносіны
пісьменніка да жанчыны. Хто можа
забыць вобразы Ядвісі, Габрынькі,
Людмілы, Вольгі Віктараўны, Лі-
ды, якія паўстаюць перад чытачом
ва ўсёй сваёй чароўнасці і прыго-
жасці, жаночай прываблівасці і
чысціні? Колас упершыню ў бела-
рускай літаратуры стварыў вобраз
жанчыны-рэвалюцыянеркі (настаў-
ніца Андросава).

Трылогія Якуба Коласа — гэта
энцыклапедыя жыцця беларускага
народа пачатку дваццатага стагод-
дзя, летапіс яго гераічнага змаган-
ня, праўдзівы расказ аб людзях
пераломнай гістарычнай эпохі.

Якуб Колас паказаў нам саміх
сабе. Ён ушчэнт развёў ілжывыя
паклёпніцкія сцверджанні рэакцыя-
нераў усіх масцей і адценняў аб
беларускім народзе, як адсталым і
пасіўным народзе, здольным толькі
прасіць і кланяцца. Колас паказаў
народ у барацьбе за сваё вызва-
ленне, раскрыўшы з вялікай паэ-
тычнай сілай мужнасць і высока-
роднасць беларускага народа.

Ю. ПШЫРКОУ

Ёсць свой дадатны бок у пэўнай абмежаванасці твайго дабра і багацця, калі ты можаш спакаваць яго ў скрынку, або ў чамадан, закінуць за плечы і ісці, узяўшы кій у рукі, куды табе трэба. Такое становішча было зараз і ў Лабановіча.

Як толькі пацяплела надвор'е і падсохла дарога, сабраў ён сваю маёмасць, а ўсё лішняе і не дужа патрэбнае пакінуў у брата, развітаўся з ім і рушыў у дарогу. На ўскрайку лесу Лабановіч прыпыніўся і акінуў вокам смалярню, двор і хату, невялічкі садок, дзе ўжо збіралася зацвітаць маладая дзікая груша. «Можна не давядзецца болей пабачыць мне гэты часовы прыпынак», — падумаў Лабановіч.

Мінуўшы глухія Цёмныя Ляды, ён павярнуў улева, дзержучы кірунак на Мікуцічы. Малапрыметнымі ляснымі дарожкамі і сцежкамі абышоў засценак, дзе было лясніцтва і дзе амаль усе людзі ведалі яго, выгнанніка, вышаў на дарогу ў Мікуцічы. Дарога ішла праз лес, чысты, высокі, стромкі бор. Бор гэты меў назву — Сустрэнаўка. Чаму яго назвалі так? «Відаць, тут адбылася нейкая сустрэча», — разважаў Андрэй, падаючыся далей у бок Мікуціч. І раптам ён заўважыў — уперадзе, крыху ў бок ад дарогі, стаіць вялізны стары лось, гарбаносы, з цёмнаю шэрсцю на спіне, з багатырскімі лапчастымі рагамі. Знянацку Лабановіч спыніўся, углядаючыся ў лося. Лось таксама стаяў і пазіраў на Лабановіча.

«Дай-жа напалохаю яго», — сказаў сам сабе Лабановіч і рынуўся на лося. Калі паміж ім і Лабановічам заставалася крокаў сорок, лось стаў у баявую позу, адкаціўшы цёмны хіб, і не крануўся з месца. Лабановіч спалохаўся сам і ад наступлення перайшоў у адступленне. Схаваўшыся за тоўстаю хвойю, ён стаў ляскаць па ёй палкаю. Лось трохі занепакоіўся, але не траціў свайго гонару. Ён паставіў на месца грозны хіб, прыняў свой звычайны выгляд і, не таропячыся, падаўся ў глыб лесу.

На ростанях

(Урывак з аповесці)

«Вось табе і Сустрэнаўка», — сказаў сам сабе Лабановіч, не на жарты напалоханы лосем. Ён пайшоў далей, паглядаючы направа і налева. Але лося нідзе не было відаць. Лес скончыўся, і перад вачамі вандроўніка вынікла пясчанае, узгоркаватае поле мікуціцкіх сялян.

Маці і дзядзька Марцін з большым смуткам, чым з радасцю, сустрэлі бяздомнага і безработнага вандроўніка. Але яго добры гумар і настрой трохі развесялілі маці і дзядзьку Марціна. Дзядзька Марцін заўважыў нават, бестурботна махнуўшы рукою:

— Чым чорт не араў, тым і сеяць не стаў. Не ўдалося цяпер, то можа ўдасца ў чацвер. Толькі не загналі-б куды за свет.

Ні маці, ні дзядзька Марцін не папільнулі Андрэя за прыкрае здарэнне на сходзе настаўнікаў. А Якуб шчыра быў рады прыходу брата. А калі даведаўся, што Андрэй збіраецца жыць тут усё лета, дык Якубава радасць яшчэ павялічылася. За апошні час ён значна падрас і быў праваю рукою дзядзькі Марціна.

— Без Якуба я проста як без рук, — сказаў дзядзька Марцін: — ён і ў гумне памагае мне, і ў полі, і ў лесе. То пойдзе ўкрадам высеча ялінку на грабальна або на кассё. То заскочыць у дубняк і, калі выбера біч, дык толькі падымай цэп, а біч сам будзе малаціць.

Ведаў дзядзька Марцін, чым і як дагадзіць пляменніку. А Якуб слухаў і ўвесь расцвітаў ад задавалення. Каб не выявіць свайго ўзрушэння, шчаслівы Якуб сказаў, звачваючыся да брата:

— Я пакажу табе, Андрэй, адно месцейка на Нёмане ў Бярвянцы — вось там рыбы, дык рыбы! Часамі як плюхне, ці то сом ці шчупак, дык аж булбаткі ўстаюць на вадзе. А язёў там, а голаватняў! Так і ходзяць чародамі.

— А ты-ж часамі не прабаў паднапіць на вуду зязя? — пацікавіўся Андрэй.

— Цяжка ўзяць яго там, — безнадзейна прызнаўся Якуб: — карчаўе, карэнне. Не адзін кручок мой застаўся там.

— А можа мы з табою ўдвух ці не далі-б рады? — спытаў Андрэй.

Якуб запэўніў, што і ўдвух нічога не зробіць. Дзядзька Марцін слухаў і пасміхаўся ў вус.

— Ужо калі Якуб сказаў, значыць так яно і ёсць, — падтрымаў малога пляменніка дзядзька Марцін. Яны былі вялікімі дружкамі.

— Вось калі пацяплее, дык яны сеткамі, таптухамі наловяць з пуд рыбы, — заўважыла маці і пайшла да печы: пэўна-ж Андрэю з дарогі захацелася падсілкавацца. Дзядзька Марцін, Андрэй і Якуб выйшлі на двор аглядзець гаспадарку.

Чымсьці бліжэй, родным патыхнула на Лабановіча, калі ён аглядаў двор, будынкі і ўбогі скарб нескладанай сялянскай гаспадаркі, дзе кожная рэч нагадвала далёкае, бестурботнае дзяцінства. І ў той-жа час яшчэ з большай сілай абуджаўся ў душы пратэст супроць тагочаснага ладу жыцця, дзе беднаму чалавеку адведзен такі цесны куток. Адно толькі цешыла сэрца: народ не хоча змірыцца з такім ладам. І ў гэтым — зарука перамогі.

Андрэй ніколі не цураўся сялянскай работы і ў кожны зручны час ахвотна памагаў дзядзьку Марціну. Памагаў сваім дамашнім не толькі працаю, але і грашамі, калі ён быў настаўнікам. А цяпер ён у гэтакім становішчы, калі такой дапа-

могі аказаць не можа, хоць яна вельмі патрэбна. Прамільгнула невядома адкуль вынікшая думка аб тым, колькі новых месцаў прыходзіцца змяніць чалавеку на сваім жыцці. Не болей чвэрці веку пражыў на свеце Лабановіч, а жыць яму даводзілася шмат дзе. А якія мясціны чакаюць яго наперадзе! Але зараз не было як затрымацца на гэтых разважаннях: рухавы, гаваркі Якуб звінеў, як званок, і ўсё стараўся як мага болей паказаць і расказаць брату аб розных рэчах і праявах. У гумне ён падвёў Андрэя да шырокага дубовага шула. На ёмкім гваздзе гэтага шула паважна адпачывалі цапы. Якубу хацелася паказаць брату цэп з тым хвацкім бічом, пра які расказваў дзядзька Марцін: біч, высечаны ў дубняку самім Якубам!

— Сапраўды біч хвацкі, — азваўся Андрэй, зняўшы з гвазда цэп і разоў пару падняўшы яго ўгору.

З хаты вышла маці, руплівая, працавітая, заўсёды заклапочаная жанчына. Яна паклікала Андрэя снедаць. Дзядзька Марцін і Якуб у хату не пайшлі, спаслаўшыся на тое, што яны нядаўна добра паснедалі.

Маці паставіла на стол на дзержавы кружок сквазраду з яечняй, засмажанай на тлустых скварках.

— Ведаеш, мама, — звярнуўся да маці Андрэй: — і дым з кадзіла, што пускае поп у царкве, не пахне так прыемна, як гэта скварада са скваркамі.

— Не трэба, сыноч, гаварыць лішняга, — з журботнаю ўсмяшкаю заўважыла маці.

Пасмакаваўшы яечні, Андрэй ізноў азваўся:

— Такой яечні не толькі губернатар, але і наш дурань-цар Міколка другі не еў.

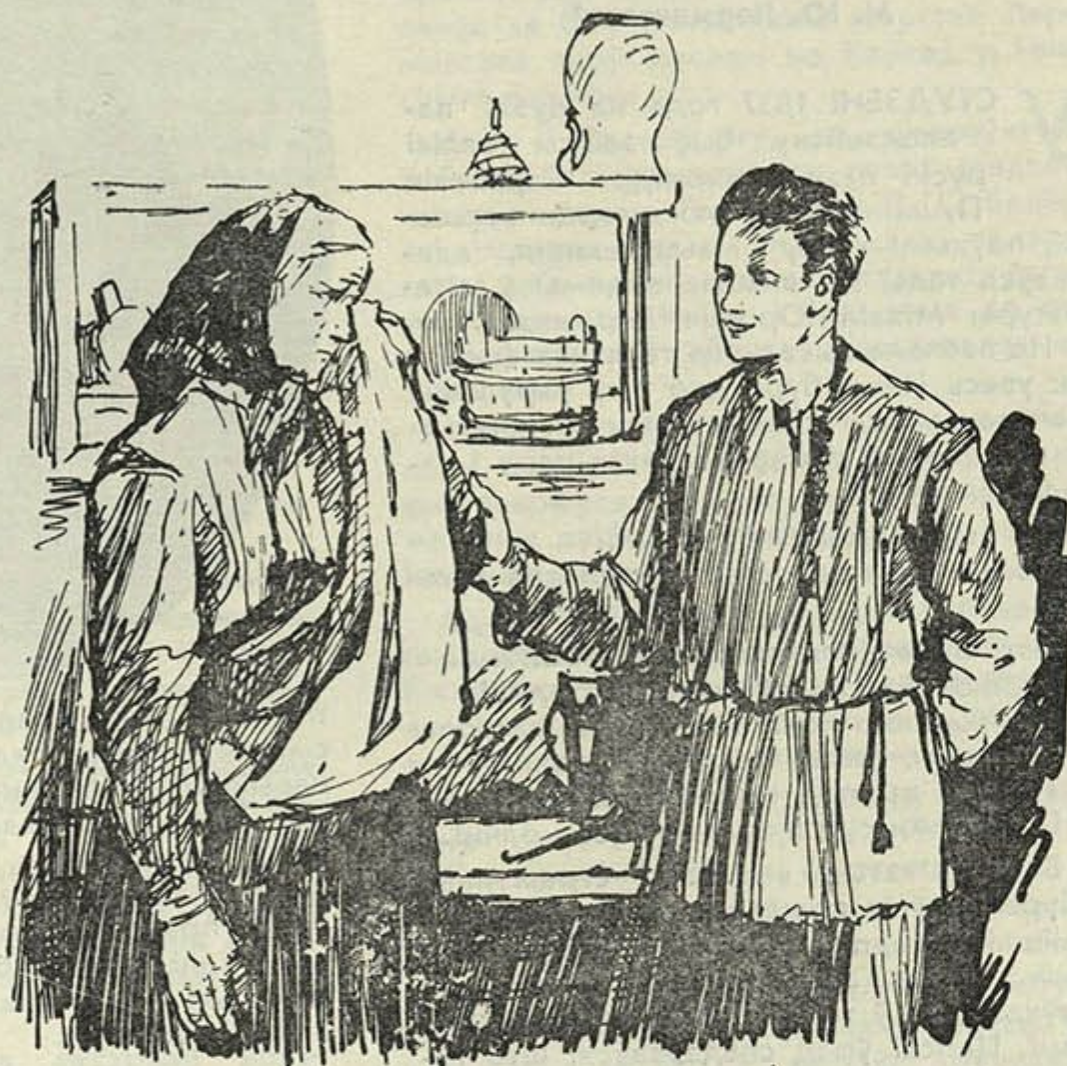
— Еж, сыноч, і глупства гаварыць не трэба, — запярэчыла маці: — вось вы пашлі супраць начальства, зняважылі цара, а зараз сядзіце без месца. Забыліся вы пра прыказку: не чапай памёту, бо смярдзец будзе.

Лабановіч громка зарагатаў:

— Вось гэта, мама, праўда. Але раз гэта памёт, што зусім справядліва, дык яго трэба ў зямлю закапаць, каб угнойваў яе. Андрэй падышоў да маткі, пацалаваў яе руку.

— Дзякую, мама, за снеданне. Даруй-жа мне за непрыемнасці, за прыкрасці, што я прычыніў вам. Смуткаць-жа і плакаць няма чаго. Вось калі-б я зрабіў злачынства людзям, простым людзям, дык тады можна было-б адварнуцца ад мяне і ў хату не пусціць, хоць я і родны ваш сын. Я-ж хачу і многія-многія сотні тысяч такіх, як я, хочам, каб простым людзям жылося добра, каб самі яны былі гаспадарамі над сабою і каб не чынілі над імі здзекаў паны, чыноўнікі, пачынаю-

чы ад урадніка і губернатара — канчаючы царом. У імя-ж бо цара і ад імя цара творацца ўсе гэтыя несправядлівасці над мужыком на зямлі, над рабочым на фабрыках і заводах. А ці маем-жа мы права сядзець, злажыўшы рукі, і спакойна пазіраць на ўсю гэту пачварнасць? Калі-б праменні сонца не

знішчалі вясною снегу і лёду, дык зямля-б не вызвалілася ад холоду, і не было-б вясны. Няхай мяне выгналі, няхай я сяджу без работы, хоць, праўда, работу сякую-такую знаходжу, няхай мяне судзяць і засудзяць, я ніколі здавацца не буду, бо ведаю, у імя чаго змагаюся.

Маці слухала і плакала.

— Ох, сыноч, калі ўжо так трэба, дык трэба. І выцерла хвартухом слёзы.

У СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ

Комсамолка Надзея Давыдаўна Свіціна — самая маладая настаўніца Пярэжырскай сярэдняй школы, выпускніца Аршанскага рускага педвучылішча. Цёпла і дасверліва сустрэў яе педагогічны калектыў школы, гатовы ў любую цяжкую хвіліну дапамагчы пачынаючаму настаўніку.

З вялікай павагай адзіваюцца аб Надзеі Давыдаўне старэйшыя таварышы па рабоце. За сумленныя, творчыя адносіны да выхавання падрастаючага пакалення яе прызначылі старшай піонерважатай. Піонеры гэтай школы не без гонару расказваюць, што яны гэтай восенню ўжо двойчы выязджалі са сваёй піонерважатай у Мінск, былі ў Палацы піонераў, на абутковай фабрыцы імя Кагановіча.

Следуючы даўняй традыцыі гэтай школы, маладая настаўніца настойліва дабіваецца, каб школьнікі набылі цвёрдыя навыкі не толькі ў вучэнні, але і ў працы. У гэтым годзе дзеці Пярэжырскай школы на славу папрацавалі на сваім прышкольным участку. Група юнатаў была запрошана са сваімі экspanатамі на Усесаюзную сельскагаспадарчую выставку.

На здымку: старшая піонерважатая Пярэжырскай сярэдняй школы Рудзенскага раёна — настаўніца Н. Д. Свіціна — гутарыць з калгасніцай Ганнай Іванаўнай Савіч — маці вучаніцы IV класа Нэлы.

Фото і тэкст П. Нікіціна.

Паэт-патрыёт

(Да 140-годдзя з дня нараджэння
М. Ю. Лермантава)

У СТУДЗЕНІ 1837 года на дуэлі пазладзейску быў забіты вялікі рускі паэт Александр Сергеевіч Пушкін. На гэтую смерць вершамі, поўнымі гнева і выкрывання, адазваўся тады яшчэ мала вядомы ў літаратуры Міхаіл Юр'евіч Лермантаў.

Не паспела высахнуць газетная фарба, як увесь Пецярбург ужо быў узрушаны нечуваным дагэтуль выклікам, кінутым у яго вершы «Смерць паэта» цару і самадзяржаўю:

«А вы, надменные потомки
Известной подлостью прославленных
отцов,

Пятою рабскою поправшие обломки
Игрою счастья обиженных родов!
Вы, жадною толпой стоящие у трона
Свободы, Гения и Славы палачи!
Таитесь вы под сению закона,
Пред вами суд и правда—всё молчи!..»

Вершы гэтыя выклікалі страшэннае абурэнне ўсіх прыдворных і да Нікалая дайшлі з надпісам: «Заклік да рэвалюцыі». Паэта арыштавалі і саслалі на Каўказ, дзе ў той час ішла вайна з горацамі. Царскі ўрад спадзяваўся, што гэтая вайна дапаможа яму разлічыцца і з другім паэтам.

Аднак гэта подлая надзея не здзейснілася. Узмоцненыя захады ўплывовай бабкі Міхаіла Юр'евіча мелі сваё ўздзеянне на цара і прыдворных, і праз год паэт быў пераведзены з Каўказа, які яму вельмі палюбіўся, назад у Расію, у Гродзенскі гусарскі полк.

Усе гэтыя гады паэт узмоцнена займаўся літаратурнай дзейнасцю. І пасля таго, як у пушкінскім «Современнике» быў надрукаваны яго славетны верш «Бородино», Белінскі з захапленнем пісаў свайму другу Станкевічу: «На Русі з'явілася новае магутнае дараванне — Лермантаў». А яшчэ праз год вялікі рускі крытык прарочыў: «Страшна сказаць, а мне здаецца, што ў гэтым юнаку рыхтуецца трэці рускі паэт і што Пушкін памёр не без наследніка».

Міхаіл Юр'евіч Лермантаў нарадзіўся 3 кастрычніка (па старому стылю) 1814 года ў Маскве. Маці яго Марыя Міхайлаўна Арсеньева па матчынай лініі паходзіла з вядомай багатай дваранскай сям'і Сталыпіных. Род бацькі, Юрыя Петровіча Лермантава, хоць і з'яўляецца старадаўнім, але к таму часу збяднеў і не быў ужо вядомы.

Хутка пасля нараджэння сына маладыя Лермантавы пераехалі ў родавы маёнтак Тарханы Пензенскай вобласці, які належаў маці Марыі Міхайлаўны. Елізавета Алексееўна Арсеньева страшэнна супраціўлялася гэтаму «няроўнаму» шлюбу сваёй дачкі з бедным адстаўным капітанам і не любіла зяця. Зусім зразумела, што жыццё пад адной страхой гэтых розных людзей хутка стала вельмі цяжкім.

Неўзабаве пасля пераезду ў Тарханы Марыя Міхайлаўна захварэла на сухоты і пакінула сіратой свайго сына, калі яму было яшчэ і трох гадоў.

Адносіны паміж бацькам будучага

паэта і яго ўладарнай бабкай пасля смерці Марыі Міхайлаўны сталі проста невыносныя. Бацька патрабаваў аддаць яму сына на выхаванне. Бабка не аддавала, пагражаючы, што ў выпадку, калі ён настоіць на сваім, то яна пазбавіць унука права спадчыны і пакіне жабраком. Калі-ж унук будзе выходзіць за яе — яму яна завяшчае ўсё сваё велізарнае багацце.

Уласная беднасць вымусіла Юрыя Петровіча адступіцца перад такім жорсткім ультыматумам, і ён даў абавязальства не патрабаваць у Елізаветы Алексееўны свайго сына да яго поўналецця.

Любіла свайго ўнука бабка Арсеньева бязмежна. На яго выхаванне не шкадавала ніякіх сродкаў. Дома маленькі Лермантаў навучаўся рысаванню, музыцы і ўжо ў раннім дзяцінстве дасканала валодаў французскай, нямецкай і англійскай мовамі.

Слабое здароўе хлопчыка страшэнна непакоіла бабку, і яна тройчы вазіла яго на Каўказ, на мінеральныя воды. Гэтыя паездкі назаўсёды пакінулі ў будучага паэта незабыўнае ўражанне і з'явіліся крыніцай яго першых дзіцячых і юнацкіх літаратурных практыкаванняў.

У 1827 годзе трынаццацігадовы Лермантаў пераязджае з бабкай у Маскву і ў наступным годзе паступае на 4 курс пансіёна пры Маскоўскім універсітэце. Тут юнак паказаў сябе вельмі цікавым і здольным вучнем.

У пансіёне асаблівай павагай карысталася літаратура. Апрача літаратурнага гуртка, там існавалі рукапісныя часопісы, у якіх выхаванцы пансіёна змяшчалі свае творы. У пансіёне і пачаў пісаць свае першыя вершы Лермантаў.

Гады, праведзеныя ў Маскоўскім пансіёне, былі лепшымі гадамі жыцця паэта. Там у яго былі блізкія сябры. У гэты час ён пазнаў радасць і смутак першага

Мастак Д. Шмарынаў. Ілюстрацыя да «Героя нашэго времени» М. Ю. Лермантава.

кахання, што з'явілася вынікам стварэння цэлага шэрагу яго лірычных вершаў. Нарэшце, ён жыў у мілым сэрцу рускім горадзе Маскве, якой таксама прысвяціў натхнёныя вершы:

«Москва! Москва! Люблю тебя, как
сын.

Как русский, — сильно, пламенно и
нежно».

Аднак навучанне ў Маскоўскім пансіёне, які быў на «дурном счету» ў царскага ўрада за «ліберальныя ідэі», было перарвана ў 1830 годзе. Пансіён быў ператвораны ў дваранскую гімназію з розгамі і лупцоўкай. У знак пратэсту Лермантаў падаў прашэнне аб звальненні і ўвосень таго-ж года паступіў у Маскоўскі ўніверсітэт. Там ён жыў інтэрэсамі перадавага студэнцтва тых гадоў, на чале якога былі Герцэн, Огароў, Белінскі.

У 1832 годзе ў выніку абвастрэння адносін з некаторымі прафесарамі Лермантаў змушаны быў пераехаць у Пецярбург.

«Военная столица» тагочаснай Расіі, а таксама вышэйшы «свет», у якім даводзілася быць, зрабілі на яго непрыемнае ўражанне.

Тут, у Пецярбургу, ён паступае ў двухгадовую школу гвардзейскіх падпрапаршчыкаў і кавалерыйскіх юнкераў.

Нягледзячы на тое, што ў юнкерскай школе забаранялася чытанне кніжак чыста літаратурнага зместу, Лермантаў кожную вольную хвіліну аддаваў чытанню і свайму ўлюбёнаму занятку — творчасці.

У гэтыя гады Лермантаў пісаў нямнога. Але іменна ў школе была створана

паэма «Хаджи Абрек», тут ён працаваў над аповесцю з пугачоўскіх часоў «Вадим», тут працягваў і пачатую яшчэ ў пансіёне паэму «Демон».

У лістападзе 1834 года Лермантаў атрымаў чын карнета лейб-гвардыі гусарскага палка і пасяліўся ў Царскім Сяле. Агляды войск, балы, свецкія забавы — усё гэта вельмі мала захапляла паэта. Сапраўдную цікавасць выклікала ў яго толькі літаратурная творчасць. У гэты перыяд ім напісаны драма «Маскарад», паэмы «Боярин Орша», «Монго», вершы «Ветка Палестины», «Еврейская мелодия», «Бородино» і інш.

Высылка Лермантава ў 1837 г. на Каўказ таксама не прайшла дарэмна. Там ён задумаў рамантычную паэму «Мцыры». Каўказ даў яму багаты матэрыял для канчатковай рэдакцыі «Демона», а таксама ўзбагаціў яго аповесць «Герой нашего времени».

Вярнуўшыся з Каўказа, «памілаваны» самім Нікалаем I, Лермантаў, аднак, не перамяніў сваіх поглядаў. Як і раней, кіпязь гневам яго вершы, адрасаваныя тым, хто «стаіць ля трона».

Літаратурныя інтарэсы па-ранейшаму займаюць галоўнае месца ў яго жыцці.

У 1840 г. выходзіць у свет раман «Герой нашего времени», у якім, як у люстры, адбілася тагочаснае грамадства, а Печорын — галоўны герой рамана — з'явіўся носьбітам тыповых рыс сваёй эпохі.

Рэакцыйная крытыка сустрэла новы раман у штыкі. Сам Нікалай I назваў яго «отвратительной книгой», якая паказвае «большую испорченность автора».

Няміласць улад, якая зноў напаткала паэта, здавалася, толькі падкаравульвала выпадак, каб пазбавіцца ад яго.

І зачэпка знойдзена была вельмі хутка: зусім несур'ёзная дуэль Лермантава з сынам французскага пасланніка дэ Бранта. Дуэль скончылася нічым, але вынік яе быў незвычайна жорсткі: Лермантава зноў выслалі на Каўказ у Тенгінскі пяхотны полк.

Яшчэ ў Пецярбургу, да адпраўкі на Каўказ, калі арыштаваны паэт сядзеў на гаўптвахце, яго наведаў В. Г. Белінскі. Чатыры гадзіны прасядзелі разам гэтыя два незвычайныя чалавекі, дагэтуль ледзь зняёмыя. І ўражанне ад гэтай сустрэчы ў абодвух засталася незабыўным.

«Нядаўна я быў у яго ў зняволенні, — пісаў Белінскі Боткіну, — і ў першы раз разгаварыўся з ім ад душы. Глыбокі і магутны дух! О, гэта будзе рускі паэт з Івана Вялікага!».

Аднак царскае самаўладства баялася такіх асілкаў розуму «з Івана Вялікага» і падобна таму, як подла падрыхтавала яго забойства Пушкіна, тое-ж учыніла яго і з другім рускім паэтам.

Лермантаў быў забіты на дуэлі 15 ліпеня (ст. ст) 1841 года ў Пяцігорску сваім былым сябрам Мартынавым.

Так гінулі каштоўнейшыя таленты царскай Расіі.

Зярняты, пасеяныя іх магутным розумам, узыхлі і пышна расцвілі толькі ў наш час, толькі ў нашай, савецкай краіне.

Алена ВАСІЛЕВІЧ.

НА ПЕРАГОНЕ

(Навела)

Мал. 3. Паўлоўскага

А. ШУРПАЧ

ВАЛЯ прыгнечанай хадой крочыла па міжпуцці. Толькі ў сілу шматгадовай прывычкі здымала часам з плячэй цяжкі молат і расслабленым рухам заганяла кастыль на месца. Думала яна аб другім. І думкі былі шэрыя, нудныя, бязрадасныя, як пахмурае лістападаўскае неба. І так ужо каторы дзень. З таго часу, як Васіль, нават не сказаўшы на развітанне ніводнага крыўднага слова, нічога не вытлумачыўшы, забраў свае рэчы і пакінуў будку пуцявога абходчыка. Пакінуў, як відаць, назаўсёды.

Валя, як дапытлівы следчы, перабірае ў памяці ўсё сваё жыццё, каб знайсці ўрэшце пачатак канца такога непрацяглага яе шчасця.

У памяці то страката-радаснымі, то трывожна-пагрозлівымі малюнкамі праплывае жыццё. Яшчэ ішла вайна, калі яна, шаснаццацігадовая сіраціна, упершыню надзела перавязь, на адным канцы якой быў цяжкі молат, на другім — гаечны ключ. Думала, што гэта толькі часова, і яна, дачка партызана, павінна дапамагчы атрымаць перамогу. Потым неяк неўпрыметку палюбіла сваю хаціну, свой перагон. Вывучыла кожны стык, кожную шпалу. Не такім цяжкім здаваўся і молат з ключом, і ехаць ужо нікуды не хацела. Так і кацілася жыццё яе роўна, плаўна, як поезд па добра дагледжаным пуці.

Потым прыслалі ў акалодак новага майстра — чорнабровы, чорнавокага, стройнага, як ясянёк, Васіля. Не хлопец, а прысуха дзявочая. Усе дзяўчаты акалодка заглядаліся на майстра. Ды не толькі пуцейскія, нават местачковыя ўздыхалі па ім. Валя і не заўважыла, калі яна закахалася ў Васіля. Была, збяруцца на нараду ці сход у акалодак, яна выбера за-

кутак, каб толькі можна было Васілём любаватца, і гадзінамі вачэй не зводзіць з яго. У сваіх затоеных думках дзявочых ставіла сябе разам з ім. Але думкі гэтыя Валя старалася гнаць прэч, бо ці захоча такі прыгажун, адукаваны, разумны мець сяброўкай жыцця яе, пуцявую абходчыцу, у якой такія нязграбныя грубыя рукі, абветраны твар?

Васіль часта правяраў яе ўчастак. Удвух — ён уперадзе, яна крыху ззаду — ішлі па пуці. Валя старалася з усіх сіл, каб Васілю ўсё спадабалася. Яна гатова была ўбраць кветкамі кожны кастыль, кожную шпалу, абы толькі Васіль намякнуў ёй.

Наведванні ўчасціліся. Цяпер майстар прыходзіў ужо не толькі для праверкі. Ён прапаноўваў схадзіць на рэчку, і Валя без лішняга слова згаджалася; запрашаў схадзіць у лес, і Валя з радасцю прымала запрашэнне. З ім яна гатова была хоць на край свету пайсці. Вось толькі ні разу не запрашаў ён яе ў мястэчка, у клуб на танцы ці ў кіно. А як хацелася Валі, каб іх пабачылі і там. Спрабавала раз намёкам сказаць аб сваім жаданні, але Васіль толькі адмахнуўся і зморшчыўся.

Мінула лета, зіма. Вось і вясна-красуня зямлю ўпрыгожыла. Яе адносіны з Васілём у сакрэце доўга не пабылі. Розныя суды-перасуды пайшлі па мястэчку. Валя не верыла ў розказні, што Васіль любіць толькі сябе, што вельмі ганарысты. Безумоўна, многа ёсць зайздроснікаў чужою шчасцю. Толькі адна сустрэча з Юркаўчыхай — старой сяброўкай Валінай маці, у якой Васіль жыў на кватэры, — кінула плямку на Валіна шчасце. Праўда, нічога выразнага тады не сказала яна, усяго толькі: «Шкада мне цябе, сіраціна». Валя хутка

забыла пра гэта, а ў мястэчка старалася хадзіць як найра-
дзей, толькі па самай неадкладнай патрэбе.

Не багатым, але шумным было вяселле. Усе свае, пуцей-
скія, сабраліся на ўрачыстасць. Не ўмясціла хатка гасцей, дык
вынеслі сталы на двор. Аднак цяплынь стаяла, і гулялі на
свежым паветры. А міма праносіліся цягнікі, замазучаныя ма-
шыністы, скалячы белыя зубы, махалі ў прывітанне запэчка-
нымі шапкамі. У вокнах пасажырскіх вагонаў букеціліся гало-
вы пасажыраў. І яны таксама махалі кепкамі, хусцінкамі, ру-
камі... Такая была шчаслівая Валя тады, што наўрад ці знай-
шоўся-б чалавек у свеце, каб памерацца з ёю шчасцем...

Ліпнёвым ціхім адвячоркам сядзелі яны з Васілём на лаў-
цы. Валя некалькі дзён да гэтага адчувала сябе кепска: яе
муціла, ныла паясніца, балела галава і ўсё хіліла да сну.
Потым яна здагадалася, што гэта значыць: яна будзе маці.
Вось і добра, зараз яна паведае яму радасную навіну. Але
Васіль, насуперак чаканням, пасля яе прызнання нервова за-
ёрзаў на лаўцы, нават крыху адсунуўся.

Аслеplеная каханнем, Валя не прыкмячала перамен у
Васілёвых паводзінах. Прыходзіў ён з работы пахмурны, клаў-
ся на ложка тварам уверх і цэлымі гадзінамі маўчаў. Мор-
шчыўся ад яе ласк. Раз сказаў нават колкае:

— Адстань, калі ласка! Ты сваімі вуснамі мне ўсе шчокі
падрапаеш.

Закусіла да болю губу Валя, каб не расплакацца, выйшла
ціхенька на двор, абняла шурпаты ствол ліпкі і паплакала
ўволю. Разважыла затым усё і супакоілася — на работу віну
ўсклала. Бо на майстравых плячах не малая адказнасць ля-
жыць. Не радаваўся разам з ёю градкамі, не прыкмячаў бліс-
кучай чысціні ў хатцы. Потым пачаў затрымлівацца, нахамі
дамоў не прыходзіць. Усё на работу звальваў, і Валя верыла,
бо не верыць яна не магла...

...І вось урэшце пакінуў. Якое-ж кароткае шчасце было!
Усяго некалькі месяцаў. Ды ці было-ж гэта само шчасце? Ці
не ашуквала яна сябе? І думкі шэрым месівам заварочаліся ў
галаве.

А цяпер што рабіць? Куды кінуцца? Каму яна патрэбна
такая?.. Які выхад, і дзе ён? Вось жонка начальніка дыстанцыі
каторы раз робіць... Рызыка вялікая, ды прыдзецца амаль
увесь заробтак аддаць Мігучкай, яна — майстар. І нейкі га-
дзенькі галасок падбядзёрваў: «Правільна, правільна, так так».

У гэты час Валя адчула ледзь улоўны штуршок у левым
баку, ніжэй паясніцы.

— Ага, вось зноў штурхнула. Валя прыклала да таго мес-
ца далонь, і загрубелая рука адчула нейчыя заклікі. Гэта но-
вае жыццё давала аб сабе знаць!

— Ну, яшчэ разок адзавіся, ну, прашу-ж цябе! — шаптала
яна.

І ў адказ на яе просьбу чуліся слабенькія штуршкі.
Прахам рассыпалася ўся чарната думак ад гэтых слабень-
кіх, але патрабавальных штуршкоў новага чалавека, знік бяс-
следна назойлівы гадзенькі галасок.

— Мілы мой, мы будзем жыць! — шаптала Валя, не ады-
маючы рукі.

Назад Валя ішла хадой гордага чалавека, які носіць пад
сваім сэрцам новае жыццё.

Як прадказваюць надвор'е

М. ІЛЫН

ЯКОЕ будзе надвор'е?

Гэта пытаюць і лётчык на аэрадроме, і чыгунач-
нік на станцыі, і рыбак на марскім беразе, і
сувязіст на тэлефоннай лініі. Думаюць аб надвор'і
і калгаснікі.

Якое будзе лета: дажджлівае ці сухое? Ці добра
дождж змочыць зямлю ці толькі пыл прыб'е? Як па-
спець своечасова, да дажджоў, убраць ураджай? Як
уберагчы палі ад засухі і сады ад замаразкаў?

Надвор'е можа быць чалавеку і ворагам і прыяце-
лем. Каб жыць з ім у згодзе, трэба вывучыць яго.

Хто ведае, што ўначы ўдарыць мароз, той яшчэ з
вечару накрыве саломай градкі з гуркамі.

Хто здолеў прадбачыць непагадзь, той паспяшаец-
ца ўбраць сена, каб яно не засталася гніць пад даж-
дом.

Але як даведацца, якое надвор'е будзе заўтра?

Тут я хачу расказаць аб тым, як савецкія метэаро-
лагі з дня ў дзень сочаць за надвор'ем, за рухам па-
ветраных патокаў, якія нясуць з сабой дажджы і ту-
маны, буры і навалыніцы. Метэаролагі працуюць па
ўсёй нашай краіне: і сярод снягоў Крайняй Поўначы,
і ў Галодным стэпе, і на ледніках Цянь-Шаня, і ў
сібірскай тайзе.

Побач з імі працуюць гідролагі, якія сочаць за
жыццём больш чым ста тысяч рэк, чатырнаццаці мо-
раў і мноства азёр, балот, крыніц.

Чатыры разы ў суткі назіральнікі на метэарала-
гічных станцыях абыходзяць усе прылады і запісва-
юць іх паказанні.

Дакладна ў назначаны тэрмін назіральнік выхо-
дзіць на пляцоўку станцыі. Перш чым займацца над-
вор'ем на зямлі, ён асведамляецца аб падземным над-
вор'і ў доўгіх глебавых тэрмометраў, якія тырчаць з
зямлі. Ёсць і такія тэрмометры, якія ляжаць на зям-
лі. Імі вымяраюць тэмпературу ля самай паверхні яе.
Ля нашых-жа ног і на ўзроўні ў два метры ад зямлі
надвор'е зусім не адно і тое-ж: унізе можа быць куды
цяплей ці халадней, чым двума метрамі вышэй.

Ці прыходзілася вам чуць аб «рабочай глебе»?

Гэта тая глеба, дзе ідзе нябачная нам работа пра-
растання насення, дзе карэнні раслін, разгаліноўва-
ючыся, здабываюць сабе пажыву і вільгаць.

Цёпла ці холадна зярну ў глебе? Гэта трэба ведаць
і аграномам і калгаснікам. І вось дзеля іх назіральнік
і глядзіць кожную раніцу на глебавыя тэрмометры.

А вецер? Што робіць вецер? Ветрам цікавацца і
лётчыкі, і маракі, і артылерысты на палігоне.

Назіральнік падыходзіць да высокага слупа флю-

гера і закідвае галаву. Вецер гуляе флюгаркай, паварочвае яе то на ўсход, то на поўднёвы ўсход. І назіральнік запісвае: вецер ад усходняга да поўночна-заходняга.

Назіральнік глядзіць на неба. Колькі воблакаў? Якія яны? На якой вышыні?

Спрактыкаваны метэаролаг чытае неба, як кнігу.

Для многіх з нас воблакі — усёроўна, што літары для непісьменнага. Мы з цяжасцю адрозніваем адну нябесную літару ад другой.

А чалавек, які ведае нябесную грамату, адразу вам скажа, што вось гэтыя воблакі, падобныя на белыя пер'і або на сівыя раскудлачаныя валасы, прадвешчаюць непагадзь на другі або на трэці дзень.

Але калі воблакі рассыпаны па небе, як вялікія галькі ля вады, і калі сярод гэтых галек, нібы вада, сінее неба, метэаролаг гаворыць:

— Такія воблакі дажджу не дадуць.

Бывае, што раніцой на белых градках воблакаў пачынаюць расці ўверх зубцы і вежкі, і гэтыя паветраныя горады хутка змяняе свае абрысы. Гледзячы на гэта, метэаролаг вызначае: «Відавочна, будзе навальніца».

І ён можа нават сказаць, ці хутка ўзнімецца навальніца. Калі гэтыя воблакі з вежкамі вельмі вялікія, навальніцу трэба чакаць праз дзве — тры гадзіны. А калі яны яшчэ маленькія, навальніца будзе не хутка, магчыма, толькі к вечару або заўтра.

Вось над далёкім лесам вырасла вялікае воблака. Яго вяршыня ідзе высока ў неба, а цёмная аснова амаль закранае лес сваімі парванымі краямі. Гэтыя лахманы кожнае імгненне мяняюць свой выгляд. І ўжо можна адрозніць удалечыні белую заслонку дажджу.

Метэаролаг ведае, што разам з такім воблакам ідзе шквал — вельмі моцны вецер, які налітае раптоўна, несучы з сабой град або лівень. Шквалавае воблака ўзнікае там, дзе вал халоднага паветра, які імчыцца над зямлёй, сустракаецца з цёплым паветрам і выцясняе яго ўверх. А нават халадней, чым пры зямлі. І ад гэтага вільгаць, якая была ў цёплым паветры, збіраецца ў мноства дажджавых кропель або замярзае і ўтварае градзіны.

А ёсць і бяскрыўдныя воблакі, якія не прадказваюць ніякай перамены надвор'я. Іх так і называюць «воблакамі добрага надвор'я». З выгляду яны падобны на шматкі ваты, роўныя ўнізе і хвалістыя зверху.

Такія кучавыя воблакі паяўляюцца звычайна летам у цёплае надвор'е, калі паветра награвецца ля зямлі і ўзнімаецца ўгару. Усё больш вільгаці нясе з сабой гэты гарачы паветраны паток. І ўсё больш кропель утвараецца з гэтай вільгаццю нават, на вышыні ў паўтара — два кіламетры. Кучавае воблака расце, робіцца падобным на белы ўзгоркаваты востраў.

Але справа ідзе к вечару. Зямля астывае, слабее гарачы паток, які ідзе ад зямлі да неба. І воблака пачынае таяць, а потым і зусім прападае.

Між іншым, часам у вельмі гарачае надвор'е, калі вельмі парыць, кучавае воблака можа вырасці ў велізарную гару, вышынёй у многа кілометраў. Вяршыня гэтай гары нібы адзета снегам, а ўнізе яна сіняя, амаль чорная. Калі спытаць метэаролага, ён скажа, што простае кучавае воблака ператварылася ў навальнічнае.

Але метэаролаг звяртае ўвагу не толькі на выгляд воблакаў. Ён прыглядаецца і да таго, куды яны ідуць. Калі ніжнія воблакі ідуць у адзін бок, а верхнія — насустрач ім, можна чакаць навальніцы.

Шмат гаворыць метэаролаг і колер неба.

Калі неба бледнае, бялявае, — значыць, у паветры шмат маленькіх кропелек вады. І воблакі-ж таксама белыя. А калі неба яркаблакітнае, гэта і без прыбораў паказвае, што паветра сухое.

Народ здаўна заўважыў, што бледнажоўтая зара — да сырога надвор'я, а чырвоная — да сухога, яснага.

Нашы метэаролагі вывучылі зоры. Яны могуць вызначыць па іх колеру, якая паветраная маса каля гарызонта і за гарызонтам — сухая або вільготная, халодная або цёплая.

І ўсё-ж, каб правільна прадказаць надвор'е, патрэбна не толькі спрактыкаванае вока, але і дакладныя прыборы.

Гэтыя прыборы ёсць на кожнай метэаралагічнай станцыі. Вось назіральнік падыходзіць да белай драўлянай будкі на чатырох драўляных нагах.

Гэта домік для прылад, якія вымяраюць тэмпературу і вільготнасць паветра.

Ад будкі з тэрмометрамі назіральнік пераходзіць да дажджамера. Выліўшы ваду ў вымяральную шклянку, ён даведваецца, колькі дажджу выпала за апошнія 12 гадзін.

Назіральнік падыходзіць да барометра.

Які сёння ціск паветра?

Калі ціск падае, гэта можа прадвешчаць непагадзь, а калі ён расце, трэба чакаць яснага надвор'я.

Калі насоўваецца навальніца або мяцеліца, моцны вецер або туман, назіральнік у любы час дня або ночы неадкладна шле паведамленне.

Праз некалькі хвілін яно ўжо аказваецца на сталё ў Бюро надвор'я. А там, на сцяне, спіс тэлефонаў. У гэтым спісе ўказана, каго і аб чым трэба папярэдзіць.

Флот трэба папярэдзіць аб буры, калгасы — аб замаразках, тэлеграф і трамвай — аб галалёдзе, чыгунку — аб снегападзе і мяцеліцы.

Але нават калі не прадбачыцца ніякіх небяспечных з'яў, назіральнік усёроўна складае тэлеграму для адпраўкі ў Бюро надвор'я.

Ён піша яе не словамі, а ўмоўнымі лічбамі.

І вось у Маскве, у Цэнтральным інстытуце прагнозаў, стукаюць тэлеграфныя апараты.

А ў суседнім пакоі радысты прымаюць радыёграмы з Алма-Аты і Хабараўска, з вострава Дзіксан, з Лондана, Парыжа, Каіра.

З тэлеграфа данясенні станцый трапляюць у тэхнічны аддзел. Там працуюць тэхнікі-наносчыкі.

Праглядаючы тэлеграмы адну за другой, тэхнікі тут-жа наносіць на карту значкамі надвор'е на кожнай станцыі: вецер, ціск, вільготнасць, воблачнасць, тэмпературу.

А потым па гэтых картах метэаролаг бачыць, як па зямлі рухаюцца паветраныя патокі і што яны нясуць з сабой: яснае надвор'е або непагадзь, холад або цяпло.

Адны патокі ідуць з халодных краёў, другія — з цёплых, адны — з мора, другія — з сушы.

Граніца паміж двума паветранымі масамі займае сотні і тысячы кілометраў. На гэтай граніцы ўзнікаюць паветраныя хвалі, круцяцца велізарныя віхры-цыклёны.

Усё гэта трэба ведаць і бачыць, каб прадказаць, якое будзе заўтра надвор'е, куды перамесцяцца за суткі паветраныя масы, як будзе ісці барацьба паміж імі.

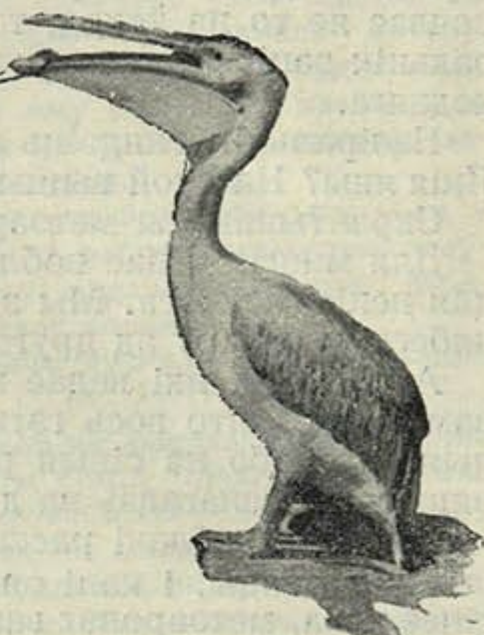
Прадказальніку надвор'я — сіноптыку — дапамагаюць у рабоце і тыя данясенні, якія ён атрымлівае з аэралагічных станцый. На гэтых станцыях за надвор'ем сочаць не толькі на зямлі, але і высока ў паветры. Два разы ў дзень там пасылаюць на разведку радыёзонд — паветраны шарык, да якога падвешана маленькая скрынка з прыладамі і радыёперадатчыкам. Назіральнік застаецца ўнізе, на станцыі, а радыёзонд сам сігналізуе яму зверху, якое надвор'е на вышыні ў тысячы метраў.

І вось прагноз гатовы. Трэба, каб аб ім даведаліся тыя, дзеля каго ён складзены.

І весткі аб заўтрашнім надвор'і ідуць далей, да людзей, якія кіруюць работай паяздоў і параходаў, соўгасаў і калгасаў, фабрык і электрастанцый, тэлеграфных ліній...

МАЕ АРТЫСТЫ І СЯБРЫ

В. ДУРАЎ,
Народны артыст РСФСР

Н АРАДЗІЎСЯ я і дзіцячым гадам правёў у горадзе Варонежы ў сям'і дзеда Анатоля Леанідавіча Дурава, шырока вядомага ў тых часах артыста цырка. Дзед мой працаваў выключна з жывёлай і ўпершыню ў гісторыі цырка выкарыстоўваў яе ў сатырычных сцэнках.

Апавяданні дзеда пра яго актораў-жывёлін і выступленні іх у цырку — усё гэта вельмі цікавіла і захапляла мяне.

У цырку таксама працаваў мой дзядзька Анатолій Анатольевіч Дураў. Ён любіў браць мяне з са-

артысты майго тэатра маюць самыя рознастайныя назвы і біяграфіі.

Аднойчы сонечным майскім днём 1950 года ўся Одэса — ад малага да старога — рыхтавалася да радаснай сустрэчы з героямі-маракамі кітабойнай флатыліі «Слава», прыбыўшымі з далёкай Антарктыкі.

На палубе ўсе, хто чакаў гасцей, убачылі дзіўныя паважна хадзіўшыя разам з матросамі нейкія жывыя істоты. То былі пінгвіны — жыхары суровай Антарктыкі — будучыя артысты нашых цыркаў.

Я пагрузіў сваіх новых артыстаў у невялікія клеткі і на самалёце ў той-жа дзень вылецеў у Кіеў. У кіеўскім цырку пачаліся першыя з імі рэпетыцыі.

Трэба сказаць, што пінгвіны ўмеюць «хітраваць». Часам іх стамляюць рэпетыцыі.

І варта тады служыцелю цырка прыйсці па іх, як яны ў адзін момант пачынаюць ныраць на дно басейна і падоўгу сядзець пад ва-

дой, не жадаючы паказвацца на паверхні.

Зусім іншая справа, калі прыходзіць час яды. Якія яны тады спрытныя і ахвочыя робяцца, як спяшаюць на сушу, як клапатліва і любоўна даглядаюць адзін аднаго.

У маім тэатры ёсць дзве сланіхі. Адна — Маша. Ёй ужо хутка будзе 25 гадоў. І другая — Рэзі. Яна зусім юная — ёй няма яшчэ і восемнаццаці. Абедзве яны нарадзіліся ў Індыі. Рэзі прыехала ў тэатр у 1939 годзе зусім невукам і свой першы дзень азнаменавала страшэнным скандалам. На яе збрэхам накінуліся сабакі звярынца, і спужаная Рэзі кінулася ў станок да каня. Той убрыкнуў яе капытом, і Рэзі кінулася да казёра. Казёрог таксама балюча стукнуў новенькую рогам у бок, і раз'юшаная Рэзі выскачыла ў манеж. На манежы пры з'яўленні раз'юшанай «малюткі» ў адзін момант

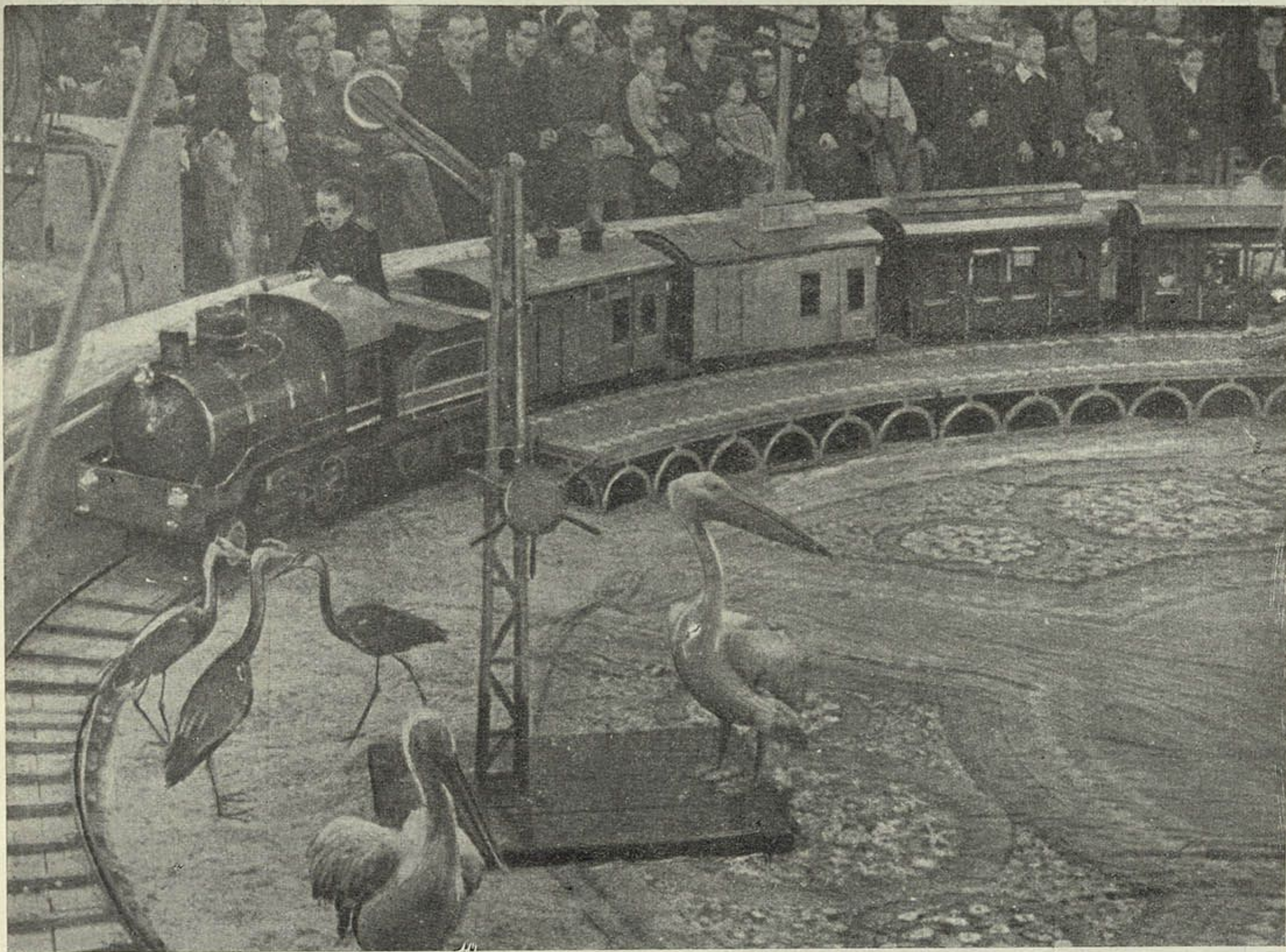
«Ітак, Томачка, прыступім да нашай чарговай рэпетыцыі», — Вл. Дураў і малады артыст тэатра звяроў малпа Тома.

бою, і ўвесь вольны ад заняткаў час я праводзіў каля яго. А ў канікулы я нават ездзіў з дзядзькам па розных гарадах і дапамагаў яму ў захапляючай працы з жывёлай.

Мне вельмі хацелася стаць добрым актёрам і, як скончыў школу, адразу-ж паступіў у спецыяльнае тэатральнае вучылішча ў Маскве.

«Баланс, Любачка, баланс!» Народны артыст РСФСР Вл. Дураў выступае з марскімі ільвамі.

Начальнік станцыі Пелікаша дае адпраўленне поезду.

не засталася ні душы. Дзве гадзіны вар'яцела новая артыстка. Калі спалох яе мінуў, я сам прынёс ёй вядро вады. Потым ёй адзедлі ланцугі і павялі за кулісы. На другі ўжо дзень яна паказала сябе прыкладнай вучаніцай. Паступова наша сяброўства пачало мацнець і мацнець.

Зараз Рэзі — выдатная артыстка. Яна вельмі любіць дзённыя спектаклі, калі асабліва многа дзяцей, і ахвотна збірае ад іх у першым радзе заслужаны ганарар — цукеркі, яблыкі, пячэнне.

Маша адметна большай сур'ёзнасцю. Яна памятае крыўду. Аднойчы цыркавы служыцель паднёс да яе даверлівага хобата запалку і прыпёк яе. Праз пяць дзён Маша пазнала яго і так швырнула, што давялося лячыцца ў дактароў.

Цікавы наш баксёр-кенгуру. З Аўстраліі ён ляцеў самалётам да Лондана. З Лондана да Ленінграда плыў параходам, а з Ленінграда да Іванава яго вёз поезд. Ён так і ехаў да нас «на ролю» баксёра. У кенгуру незвычайна магутны хвост. На гэты хвост ён апіраецца

і заднімі нагамі б'е «праціўніка».

Кенгуру ў нас было двое. Або два яны былі вельмі розныя па характару. Адзін страшэнна актыўная рухавая натура. Другі — меланхолік, гультай. Але разам з тым яны былі выдатныя баксёры.

Марскія ільвы валодаюць прыроджанай здольнасцю балансіраваць і жангліраваць. Але гэтыя здольнасці таксама даводзіцца настойліва развіваць.

Марскіх ільвоў, перш чым яны пачнуць займацца з мячамі, неабходна прывучыць спачатку да басейна, потым да клеткі, потым да клеткі перасаднай, нарэшце, да тумбы, якая паступова ўсё адсоўваецца і адсоўваецца ад клеткі на сярэдзіну арэны.

Усе Дуравы паказвалі поезд.

У нашым поездзе ўдзельнічаюць самыя рознастайныя жывёліны. У вагонах ёсць корм, звярушкі ведаюць гэта і ахвотна «робяцца» пасажырамі. У поездзе ўдзельнічаюць малыя, медзведзяныты, барсукі, яноты, мышы... Часам пасажыры мяняюцца: гультаі павінны ўступіць месца здольным актёрам.

Любяць і з захапленнем глядзяць юныя гледачы і наш самалёт: кошка — пілот, мышы — пасажыры.

Гэтая дружба прыйшла няхутка. Доўгі час кошку ад мышэй аддзяляла сетка, якая дазваляла бачыць, але не браць. Праз гэтую сетку суседзі паступова пасябравалі. І трэба бачыць зараз за кулісамі гэтую кампанію. Зараз кошка і мышы і ведаць не хочуць розных кватэр. І спяць і ядуць яны толькі разам, а калі холадна, кошка сваёй цёплай шубай грэе маленькіх юркіх сяброў.

Больш няўстойлівы характар, чым гэтая пяшчотная дружба, носіць дружба пеўня і лісіцы. У іх ад міру да сваркі адзін крок, і за гэтай парай даводзіцца наглядаць, не спускаючы вачэй. А то глядзіш — і пер'е паляціць у паветра...

Так вось ужо больш 25 год працую я і раз'язджаю па самых розных гарадах нашай велізарнай краіны са сваімі прыяцелямі-звярушкамі, радуючы іх талентамі нашага цудоўнага юнага гледача.

ДРАЖДЖАВОЕ ЦЕСТА

Дражджавое, або, як яго інакш называюць, кіслае цеста выкарыстоўваюць для выпечкі рознастайных вырабаў: піражкоў, пірагоў, кулябчак, булчак, ватрушак, пончыкаў і да т. п.

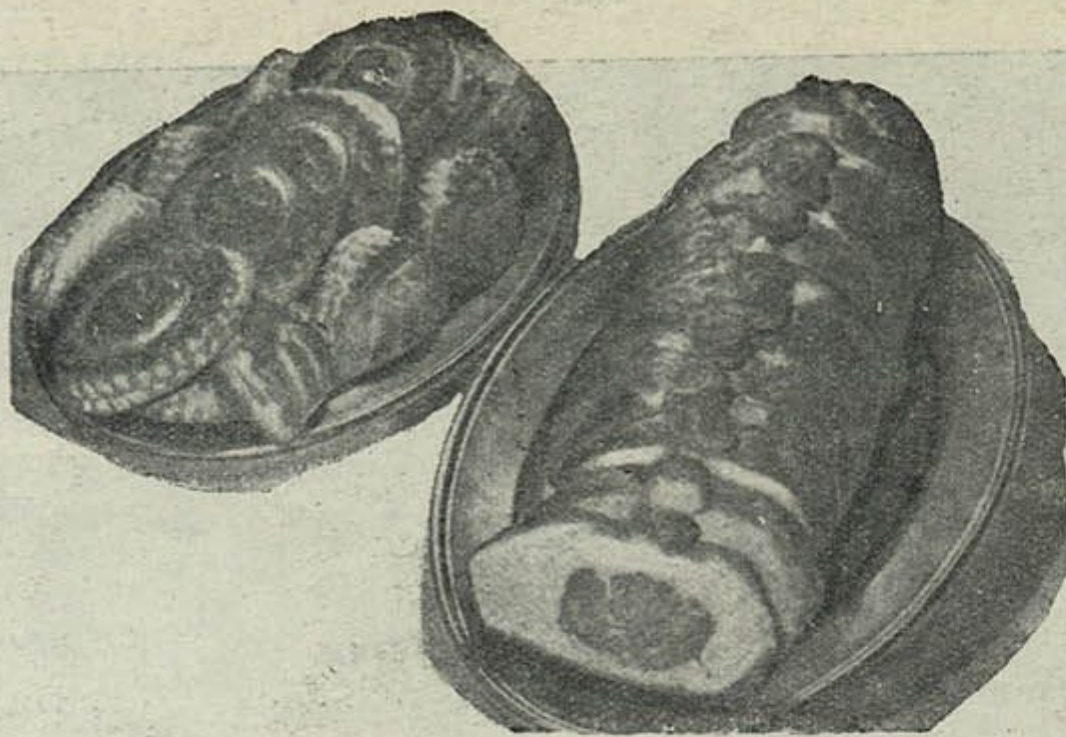
Дрожжы, пакладзеныя пры замесе цеста, збраджваюць цукрыстыя рэчывы, якія знаходзяцца ў муцэ, раскладаючы іх на вуглекіслы газ і спірт. Вуглекіслы газ, які ўтвараецца ў цесце ў выглядзе бурбалачак, паднімае цеста і разрыхляе яго.

На прыгатаванне цеста ідзе ад 20 да 50 г дрожджаў на кожны кілограм мукі. Чым больш пакладзена ў цеста здобы (масла, яек, цукру), тым больш трэба браць і дрожджаў. Дрожжы павінны быць свежыя, мяккія, з прыемным спіртным пахам.

Пры замесе цеста дрожджы разводзяць цёплай вадой або цёплым малаком. Найбольш спрыяльная тэмпература для развіцця дрожджаў 25—30°. Халодная вада або халоднае малако вельмі запавольваюць жыццёвыя працэсы дрожджаў і, значыць, перашкаджаюць нармальнаму браджэнню і пад'ёму цеста. У сваю чаргу, вельмі гарачая вада або гарачае малако могуць зусім спыніць жыццёвыя працэсы дрожджаў.

Пасуду з цестам пасля замесу трэба пакрыць чыстым ручніком або сурвэткай і паставіць для браджэння ў цёплае месца. Пад'ёмнае цеста рэкамендуецца абмінаць, пасля чаго зноў даць яму пад'ём. З цеста, калі яго абмінаюць, выходзіць частка вуглекіслага газу, замест якога паступае паветра. Гэта ўзмацняе браджэнне, забяспечваючы лепшае разрыхленне і пад'ём.

Перад тым як замясіць цеста, муку неабходна прасеяць, каб не засталася камячкова і выпадковых прымешак, а таксама каб увесці ў яе паветра.

ПАРАДЫ ПА КУЛІНАРЫІ

Тлушч у цеста можна класіфікаваць розны: слівачнае або тапленое масла, маргарын, шмалец, расліннае масла.

Цеста можна прыгатаваць безапарным або апарным спосабам. Апарным спосабам рэкамендуецца карыстацца, калі ў цеста кладзецца шмат здобы.

Пры безапарным спосабе цеста замешваецца адразу, у адзін прыём, пасля чаго яму даюць пад'ём, а затым абмінаюць і даюць пад'ём яшчэ раз.

Пры апарным спосабе спачатку прыгатаўляецца апара, г. зн. вадкае цеста, для чаго ўліваюць усю ваду (або малако), якая належыць паводле нормы, раствараюць у ёй дрожджы і ўсыпаюць палавіну мукі. Падрыхтаваную апару пакідаюць у цёплым месцы на 45—60 хвілін. За гэты час апара падыходзіць і аб'ём яе павялічваецца ў паўтара-два разы. Калі браджэнне апары закончыцца і яна пачне пакрыху апускацца, у яе дадаюць здобу, соль, добра размешваюць, ўсыпаюць астатнюю муку і замешваюць цеста. Цеста павінна быць вымешана да гладкасці, не прыліпаць да рук і лёгка адставаць ад сцен пасуды. Пасля вымешвання цеста ставіць для браджэння ў цёплае месца на 1½—2 гадзіны. Заканчэнне бра-

джэння пазнаецца гэтак жа, як і ў апары, г. зн. па пачатку асядання цеста.

Ні апары, ні цесту не трэба даваць перастойвацца, бо з-за гэтага можа пагоршыцца якасць цеста. Пры перастойванні ў цесце размнажаюцца малочнакіслыя бактэрыі, якія ператвараюць цукрыстыя рэчывы ў малочную кіслату, ад чаго цеста і выпечаныя з яго вырабы набываюць кіславаты прысмак.

Значыць, зусім лішне ставіць цеста з вечара. Для пад'ёму цеста зусім дастаткова 2½—3 гадзін.

Неабходна таксама захоўваць суадносіны колькасці мукі, здобы і вадкасці, што ўваходзіць у цеста. Пры змяшэнні або павелічэнні нормы асноўнага прадукта — мукі — трэба прапарцыянальна зменшыць або павялічыць колькасць дадаваемай вадкасці (вады або малака), дрожджаў і здо-

бы. Прадукты, якія ідуць на прыгатаванне цеста, трэба дакладна адмерваць і адважваць. Для прыгатавання цеста на 1 кг мукі звычайна бярацца 30—40 г дрожджаў, 2 шклянкі вады або малака, 2—4 сталовыя лыжкі тлушчу, 2—3 яйкі, 1 ст. лыжка цукру і 1 чайная лыжка солі.

ПІРАЖКІ, ВЫПЕЧАНЫЯ З ДРАЖДЖАВОГА ЦЕСТА

Прыгатаваць апарнае або безапарнае цеста. Гатовае цеста пакласці на стол або піражковую дошку, пасыпаную мукой, падзяліць на кавалачкі і, падкатваючы, надаць ім форму шарыкаў, якія пакінуць на 5—8 хвілін, каб цеста крыху падыхло. Пасля гэтага шарыкі з цеста раскачаць у выглядзе круглых праснакоў, таўшчыняй да 1 см, і пакласці на кожны праснак падрыхтаваную начынку.

Краі праснака злучыць і зашчыпаць, надаючы піражцы авальную форму.

Прыгатаваныя піражкі пакласці зашчыпаным бокам на змазаны маслам піражковы ліст або патэльнію на адлегласці 1½—2 см адзін ад другога і паставіць на 15—20 хвілін у цёплае месца для пад'ёму. Пасля гэтага піражкі змазаць узбітым яйкам і выпякаць у духоўцы на працягу 10—15 хвілін.

Гатовыя піражкі зняць з ліста, змазаць зверху маслам і накрыць чыстым ручніком.

САЛОДКІ ПІРОГ З ДРАЖДЖАВОГА ЦЕСТА

Салодкі пірог робяць з начынкай з павідла, джэму, варэння або яблыкаў.

Гатовае цеста раскачаць пластам, прыкладна, ½ см, змясціць на прыгатаваную бляху, ліст або круглую патэльнію, абрэзаць лішняе цеста, пакласці начынку і загнуць краі на 1½—2 см. З рэштак цеста нарэзаць вузкія палосы і зрабіць паверх начынткі рашотку. Палоску цеста прымацаваць да краёў пірага яйкам. Затым паставіць пірог у цёплае месца, каб ён падняўся. Калі пірог паднімецца, змазаць верх узбітым яйкам і паставіць у гарачую духоўку на 20—30 хвілін.

Гатовы пірог асцярожна зняць з бляхі, пакласці на паперу, абсыпаць зверху цукровай пудрай, змешанай з ванілінам, нарэзаць, пакласці на блюда і падаць.

Да салодкага пірага можна падаць малако або фруктовы сок.

На першай старонцы вокладкі: Хатні канцэрт у сям'і рабочага тав. Прыходзька (завод «Гомсельмаш»).

На 3 д м к у (злева направа): вучаніцы музычнай школы, сёстры Тоня і Іра выконваюць на смычковых інструментах новую п'есу, іх слухаюць брат Міхаіл — слесар эксперыментальнага цэха, маці Антаніна Нікалаеўна — інжынер па тэхніцы бяспекі, бацька Міхаіл Лук'янавіч — механік 1-га механічнага цэха.

Фото М. Мінковіча.

На чацвёртай старонцы вокладкі: збор памідораў у калгасе «Комінтэрн» Магілёўскага раёна.

Фото Г. Бегуна
(Фотахроніка БелТА).

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 03689. Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке.

Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 5/X-54 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск, Праспект імя Сталіна.

Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Друкарня імя Сталіна, Мінск, Цана 1 руб. 50 кап.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 60.000 экз.

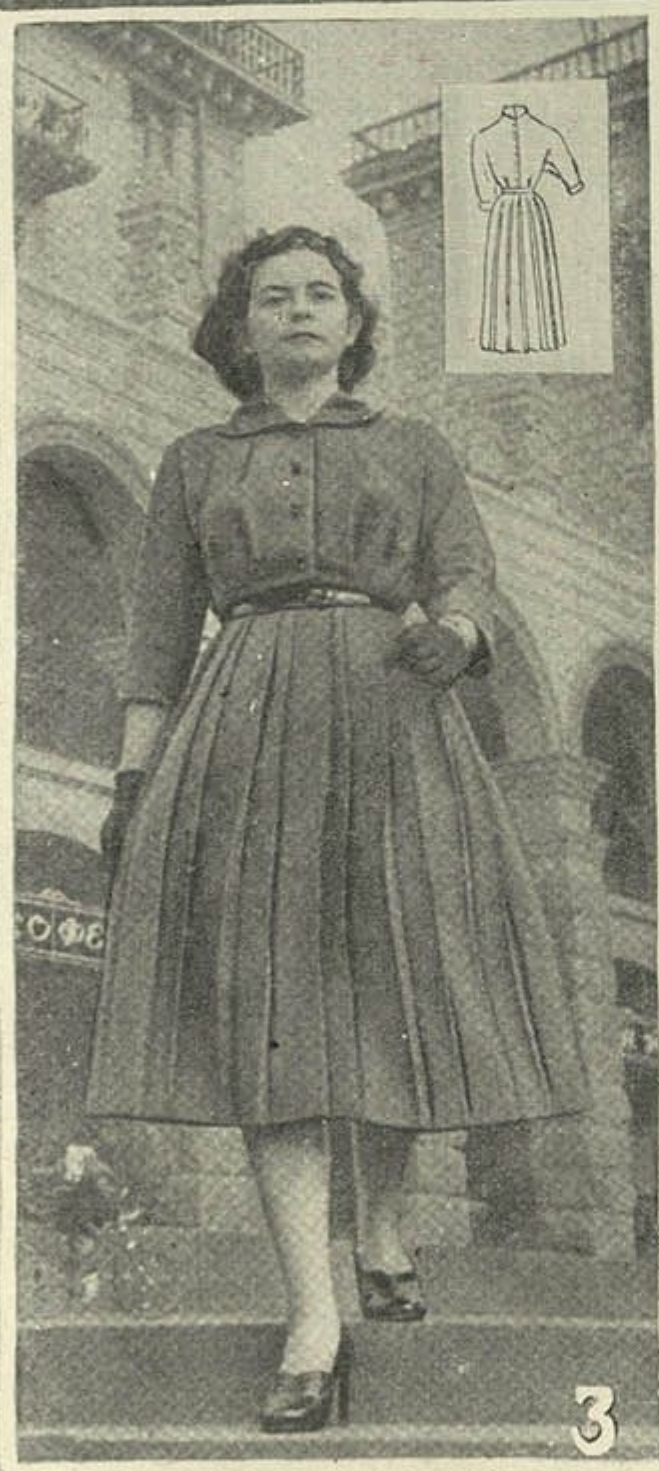
Зак. № 656.

Моды

1

2

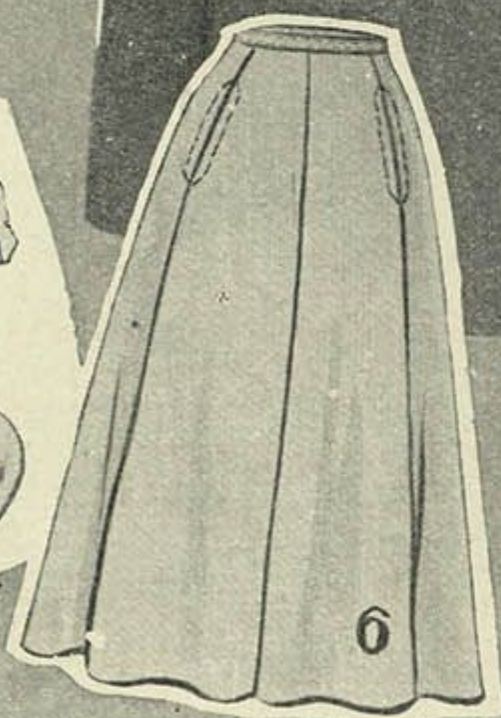
3

4

5

6

7

1. Касцюмчык з баваўнянай тканіны для хлопчыка дашкольнага ўзросту. Кашуля без каўняра, з засцежкай на вытачных петлі і гузікі. Рукавы на манжэтах. Штонікі кароткія, прышпільваюцца да кашулі. Аддзелка—тасьма. 2. Сукенка з баваўнянай тканіны для дзяўчынкі дашкольнага ўзросту. Перад і спінка на какетцы. Аддзелка—тасьма і аплікацыя. 3. Сукенка з шарсцянай тканіны, адразная па таліі. Ліф мяккі, з цэльнакроенымі поўдоўгімі рукавамі. Для выразу каўняра—вытачкі. Яны ўтвараюць мяккія складачкі на каўняры. Спадніца плісаваная. Сукенка ўпрыгожана поясам з чорнага лаку. 4. Кас-

цюм аднабортны. Полачкі і спінка—з падкройнай круглай какеткай і адразнымі бачкамі. Кішэні праразныя ў рамку. Каўнер адкладны. Рукавы двухшоўныя. Какетка ўпрыгожана строчкай. Спадніца з бантавымі складкамі, па таліі—на карсажы. 5. Шаўковая блузка з цэльнакроеным каўняром, краі якога аддзеланы машынай вышыўкай «рышэль». 6. Шэрая шарсцяная спадніца з мяккімі складачкамі, адпрасаванымі на рабро (ва ўнутр). У пярэдніх швах кішэні. Ззаду спадніца прамая, гладкая. 7. Зімовае дамскае паліто свабоднага пакрыю.

12921-

